

**UCHWAŁA NR XXXIII/631/21
RADY MIASTA TYCHY**

z dnia 25 listopada 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
na 2022 rok**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2021.1372 t.j. z dnia 2021.07.27) w związku z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2021.1119 t.j. z dnia 2021.06.23) oraz art. 3 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U.2021.183 t.j. z dnia 2021.01.28), na wniosek Prezydenta Miasta Tychy, po zaopiniowaniu przez Komisję Porządku Publicznego, Zdrowia, Spraw Społecznych i Samorządowych

Rada Miasta Tychy uchwała:

§ 1

Przyjmuje się Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2022, w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tychy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 roku.

Przewodnicząca Rady
Miasta Tychy

Barbara Konieczna

MIEJSKI PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA ROK 2022

TYCHY ✓ DOBRE MIEJSCE

SPIS TREŚCI:

I.	Wprowadzenie	2
II.	Diagnoza	7
1.	Problematyka używania alkoholu przez osoby dorosłe	9
2.	Szkody występujące u członków rodzin z problemem alkoholowym	10
3.	Spożywanie alkoholu przez osoby małoletnie	16
4.	Lokalna dostępność alkoholu	20
5.	Naruszanie prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe	25
6.	Realizacja Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2020 roku	27
7.	Analiza SWOT	28
III.	Realizatorzy programu	30
IV.	Zasoby lokalne	30
V.	Dane teleadresowe	32
VI.	Cel Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	33
VII.	Zadania Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	34
VIII.	Działania przewidziane do realizacji w 2022 roku	35
IX.	Ustalenia końcowe	39
1.	Sposób realizacji zadań	39
2.	Wynagrodzenia członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	40
3.	Budżet Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	40
4.	Narzędzia ewaluacyjne	40

I. WPROWADZENIE

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zwany dalej MPPIRPA, jest dokumentem stanowiącym część polityki społecznej miasta Tychy. Wyznacza nie tylko główne kierunki profilaktyki i działań, mających na celu rozwiązywanie problemów alkoholowych ale również integrację osób trwających w abstynencji. Szeroki obszar zadań ujęty w programie stanowi kontynuację wielu działań zainicjowanych w latach poprzednich.

MPPIRPA na rok 2022 skierowany jest do wszystkich tyszan, bez względu na to czy z problemem nadużywania alkoholu oraz jego konsekwencjami mają do czynienia w życiu prywatnym czy zawodowym a w szczególności do: dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem od alkoholu oraz ich rodziców, opiekunów i nauczycieli; osób dorosłych zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, w tym osób pijących szkodliwie lub ryzykownie; osób uzależnionych od alkoholu oraz uzależnionych po ukończeniu terapii („trzeźwych alkoholików”); osób pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym oraz współuzależnionych; osób doświadczających przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym; osób zawodowo zajmujących się problematyką alkoholową (m.in. kadra pedagogiczna systemu oświaty, pracownicy pomocy społecznej, psychologowie i terapeuci, organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie, sprzedawcy napojów alkoholowych).

Na szczeblu krajowym aktem prawnym regulującym kwestie alkoholowe jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r.

Ustawodawca większość kompetencji, obowiązków i środków finansowych na rozwiązywanie problemów alkoholowych przekazuje gminom (reguluje m.in.: kwestie związane z realizacją zadań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, procedurę wydawania i korzystania z zezwoleń na obrót napojami alkoholowymi).

W myśl art. 4¹ ustawy, działania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych powinny w szczególności obejmować:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Wykres nr 1.: Pionowy układ powiązań dokumentów z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych.

Na szczeblu lokalnym zagadnienia w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych, wynikających z używania alkoholu reguluje uchwalany corocznie Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Opisane w nim działania są realizowane na terenie miasta Tychy zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym. MPPiRPA powiązany jest z następującymi dokumentami o zasięgu krajowym, wojewódzkim i lokalnym:

NAZWA	MIEJSKI PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA ROK 2022
PODSTAWA PRAWNA	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi 2) Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym 3) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie 4) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej 5) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym 6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie 7) Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej 8) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych 9) Ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych 10) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym 11) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych 12) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego 13) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE	<p>Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 CEL OPERACYJNY 2: Profilaktyka uzależnień.</p> <p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 CEL 1. zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</p>

WOJEWÓDZKIE PROGRAMY STRATEGICZNE	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030</p> <p>Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce.</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.</p>
	<p>Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030</p> <p>PRIORYTET I Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.</p> <p>PRIORYTET III Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>PRIORYTET IV Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin.</p>
	<p>Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021</p> <p>CEL GŁÓWNY: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.</p>
	<p>Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022</p> <p>CEL GŁÓWNY 1: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb.</p> <p>CEL SZCZEGÓŁOWY B): Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej.</p> <p>ZADANIE 2) Dążenie do zapewnienia priorytetowego wzrostu nakładów na świadczenia zdrowotne w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień.</p>
	<p>Narodowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2021-2030</p> <p>FILAR: Bezpieczny człowiek:</p> <p>PRIORYTET 1 – Kształtowanie bezpiecznych zachowań uczestników ruchu drogowego.</p> <p>PRIORYTET 2 – Ochrona uczestników ruchu drogowego.</p> <p>FILAR: Bezpieczny pojazd.</p> <p>PRIORYTET 1 – Podniesienie poziomu bezpieczeństwa wszystkich pojazdów.</p>
	<p>Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”</p> <p>CEL STRATEGICZNY B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca.</p>
	<p>Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030.</p> <p>CELE STRATEGICZNE:</p> <p>CEL 1. Aktywna polityka prorodzinna. Wspieranie właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym.</p> <p>CEL 3. Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadr służb społecznych oraz instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.</p> <p>CEL 4. Wzmocnienie instytucji, organizacji i innych podmiotów realizujących zadania na rzecz włączenia społecznego mieszkańców regionu oraz skuteczności działań w tym obszarze. Organizowanie społeczności lokalnej.</p> <p>CEL 5. Wzmocnienie roli ekonomii społecznej i solidarnej w integracji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych.</p> <p>CEL 6. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.</p>

Program przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu w województwie śląskim na lata 2018-2023

CEL OPERACYJNY 1: Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem i innymi problemami społecznymi.
 DZIAŁANIE 1.4.: Prowadzenie analiz dotyczących sytuacji społeczno-ekonomicznej rodzin w województwie śląskim.
 CEL OPERACYJNY 4: Zwiększenie roli ekonomii społecznej w reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
 DZIAŁANIE 4.2. Promocja potencjału podmiotów ekonomii społecznej w zakresie tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Śląski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2019-2022

CEL GŁÓWNY: Podjęcie szeroko zakrojonych działań w zakresie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym mieszkańców województwa śląskiego, jak również zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb.
 CEL SZCZEGÓŁOWY 1: Promocja zdrowia psychicznego i poprawa kondycji psychicznej mieszkańców województwa śląskiego.

Program przeciwdziałania uzależnieniom w województwie śląskim na lata 2021-2030

CEL GŁÓWNY: Integracja oraz wzmocnienie oddziaływań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom w województwie śląskim.
 CEL OPERACYJNY 1: Edukacja publiczna i wzmocnianie zintegrowanych oddziaływań w zakresie profilaktyki uzależnień.
 CEL OPERACYJNY 2: Wzmocnienie systemu rozwiązywania problemów alkoholowych.

Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+

CEL STRATEGICZNY I.: Wysoka jakość życia mieszkańców.
 CEL STRATEGICZNY II.: Dobre warunki do rozwoju kapitału społecznego.
 CELE OPERACYJNE:
 I.1. Podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych.
 I.3. Rozwój form aktywnego spędzania wolnego czasu.
 I.4. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego, zdrowotnego i środowiskowego.
 II.2. Rozwój i promocja działań zapobiegających zjawisku wykluczenia społecznego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+ (projekt)

CEL STRATEGICZNY I. Budowanie systemu skutecznej profilaktyki służącej niwelowaniu zagrożenia występowania problemów społecznych wśród mieszkańców.
 CEL OPERACYJNY I.B. Kształtowanie i rozwijanie świadomości w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów społecznych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych.
 OBSZAR DZIAŁAŃ 1.B.1. Rozwój systemu profilaktyki w zakresie uzależnień substancjonalnych i behawioralnych.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023

CEL GŁÓWNY PROGRAMU: Wspieranie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, prowadzące do przywrócenia zdolności prawidłowego funkcjonowania.
 CEL SZCZEGÓŁOWY 1.: Wspieranie rodzin we wzmocnianiu ich roli. Podnoszenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców.
 DZIAŁANIE 1.ust.10.: Dalszy rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
 CEL SZCZEGÓŁOWY 2.: Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i rodzin. Poprawa funkcjonowania rodziny w sferze socjalno-bytowej.
 DZIAŁANIE 2.ust. 1.: Kontynuowanie kierunków pomocy realizowanych w latach poprzednich.
 CEL SZCZEGÓŁOWY 4.: Doskonalenie współpracy międzyinstytucjonalnej oraz podnoszenie kwalifikacji specjalistów.
 DZIAŁANIE 4. ust.1.: Zwiększenie działań przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu m.in. poprzez szerszy dostęp do szkoleń i superwizji dla specjalistów pracujących bezpośrednio z rodziną wieloproblemową.

PROGRAMY MIEJSKIE

Rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Wykaz skrótów:

AA	– Anonimowi Alkoholicy
AI – Anon	– grupy wsparcia dla osób, które mają wśród bliskich osoby uzależnione od alkoholu
CIS	– Centrum Integracji Społecznej
DDA	– Dorosłe Dzieci Alkoholików
DUG	– Wydział Ewidencji Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta Tychy
FAS	– Alkoholowy Zespół Płodowy (ang. Fetal Alcohol Syndrome)
FASD	– Spektrum Poalkoholowych Zaburzeń Płodowych (ang. Fetal Alcohol Spectrum Disorder)
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
KMP	– Komenda Miejska Policji
MCK	– Miejskie Centrum Kultury
MCO	– Miejskie Centrum Oświaty
MENS SANA	– Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień
MKRPA/Komisja	– Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
MOPS	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
MOSiR	– Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
MPPiRPA/Program	– Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
MZI	– Miejski Zespół Interdyscyplinarny
NGO	– organizacje pozarządowe
NPZ 2021-2025	– Narodowy Program Zdrowia na lata 2021 – 2025
OIK	– Ośrodek Interwencji Kryzysowej
OTU	– Ośrodek Terapii Uzależnień
PARPA	– Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
POW	– Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza
PPP	– Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
PPZ „KWADRAT”	– Placówka Pieczy Zastępczej „KWADRAT”
PR	– Prokuratura Rejonowa
PUP	– Powiatowy Urząd Pracy
PWD	– Placówki Wsparcia Dziennego
RKM	– Wydział Komunikacji Urzędu Miasta Tychy
SM	– Straż Miejska
SR	– Sąd Rejonowy
SWZ	– Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy
WHO	– Światowa Organizacja Zdrowia
ZO	– Zespół Opiniodawczy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

II. DIAGNOZA

Alkoholizm został uznany przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za problem medyczny w roku 1951. Uzależnienie od alkoholu (zespół uzależnienia od alkoholu, zależność alkoholowa, F10.2), figuruje od 1978 roku w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób, Urazów i Przyczyn Zgonów (ICD-9), jako zespół objawów somatycznych oraz zaburzeń zachowania i funkcji poznawczych, w których picie alkoholu staje się dominujące nad innymi, poprzednio ważniejszymi zachowaniami.¹

Nałóg alkoholowy jest chorobą społeczną, której konsekwencje dotyczą nie tylko osoby uzależnione ale również członków ich rodzin. Negatywne konsekwencje wynikające z niewłaściwego korzystania z napojów alkoholowych występują w wymiarze: jednostkowym, społecznym i ekonomicznym. Można tutaj wymienić m.in.

- 1) samozniszczenie osób uzależnionych od alkoholu (w tym np. degradacja zdrowia fizycznego, życia emocjonalnego i społecznego funkcjonowania);
- 2) szkody występujące u członków rodzin alkoholowych (np. rozpad rodziny, zaburzenia emocjonalne wszystkich członków rodziny – szczególnie dzieci);
- 3) alkoholowa dezorganizacja środowiska pracy (np. absencja, wypadki, obniżenie wydajności pracy);
- 4) naruszanie prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe (np. przestępczość, przemoc w rodzinach alkoholowych, prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości);
- 5) naruszenia prawa związane z handlem napojami alkoholowymi (np. sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim);
- 6) uszkodzenia rozwoju psychofizycznego pijącej młodzieży (np. spadek wieku inicjacji alkoholowej, wzrost spożycia alkoholu przez dzieci i młodzież).

Problem nadużywania alkoholu uznany został przez wszystkie kraje członkowskie Światowej Organizacji Zdrowia za jeden z głównych destabilizatorów zdrowia publicznego. Podpisując „Globalną Strategię Redukującą Szkodliwe Spożywanie Alkoholu” zaapelowały, by problemom alkoholowym nadano wyższy priorytet i przydzielono więcej środków na cel. Wśród głównych działań podkreślono konieczność podjęcia intensywnych i skutecznych działań profilaktycznych, leczniczych, prewencyjnych i rehabilitacyjnych redukujących szkody wywołane przez alkohol oraz wprowadzania rozwiązań z obszaru polityki publicznej w celu redukcji szkodliwej konsumpcji alkoholu. W treści dokumentu zaakcentowano skuteczność strategii regulujących ceny alkoholu, jego dostępność fizyczną oraz konieczność uszczegółowienia i wdrożenia surowych, restrykcyjnych przepisów dotyczących marketingu napojów alkoholowych.

Diagnoza określająca skalę problemu alkoholowego i ewaluację podejmowanych wcześniej działań jest niezbędnym narzędziem przy konstruowaniu programu profilaktyki. Podejmowane, cykliczne działania w tym zakresie nie tylko udowadniają, że społeczności lokalne mogą mieć wpływ na zmniejszenie destrukcyjnych skutków nadużywania alkoholu ale również pozwala uchwycić dynamikę zachowań patologicznych, kierunki i tendencje. Ważne jest ukazanie zarówno stopnia zagrożenia jak również wagi działań profilaktycznych jako możliwość poprawy sytuacji w danej społeczności lokalnej.²

Prace legislacyjne nad ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi pozwoliły docelowo przekazać większość kompetencji, obowiązków i środków finansowych na rozwiązywanie problemów alkoholowych samorządom gminnym. Coraz większego znaczenia w budowaniu strategii profilaktycznej, przy jednoczesnej

¹ <http://www.oil.org.pl/xml/oil/oil67/gazeta/numery/n2011/n201106/n20110608> - Meritum magazyn lekarzy Uzależnienie od alkoholu - dostęp w dniu 21.10.2021 r.

² <http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/62-wiat-problemow/530-lokalna-diagnoza-problemow-alkoholowych.html> - Instytut Psychologii Zdrowia - Lokalna diagnoza problemów alkoholowych - Świat Problemów 6/2002 - dostęp w dniu 21.10.2020.r.

decentralizacji, nabiera poziom lokalny. Ustawowe ulokowanie odpowiedzialności za reagowanie na problemy alkoholowe na poziomie gminy daje tym samym szeroki zakres decyzyjny.³

Wobec tego faktu, należy dostosowywać programy profilaktyczne do faktycznych potrzeb lokalnych, aby efektywnie wykorzystać środki publiczne. Dlatego w niniejszym Programie, w oparciu o dane statystyczne uzyskane od realizatorów programu, dokonano analizy zagrożeń z obszaru uzależnienia od alkoholu. Weryfikując pozyskane informacje należy mieć świadomość, że dają one wyobrażenie o skali zjawiska, a nie o faktycznie występującym wskaźniku. Tym bardziej, że w 2020 roku Tychy, cała Polska i świat walczyły z pandemią koronawirusa i jej skutkami. Sytuacja ta wymagała modyfikacji czy zawieszenia działań. Ograniczenia w swobodnym przemieszczaniu się, zakazy, kwarantanny i izolacje nie tylko zaniżyły wskaźniki ale co gorsze przeniosły statystyki w domowe zacisza, które być może nigdy nie ujrzą światła dziennego.

Dlatego też wobec braku rzetelnych i rzeczywiście odzwierciedlających danych za rok 2020, a nawet za część roku 2021 (drugi rok działalności w warunkach pandemicznych) wydaje się właściwym kontynuować dotychczasowe działania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, dostosowując je jednocześnie do bieżących warunków.

Czas pandemii i związana z tym potrzeba podejmowania szybkich decyzji i działań dotychczas nieznanymi nie może zwolnić z odpowiedzialności i konieczności kierowania się wiedzą. Podjęte nowe formy profilaktyki powinny być przemyślane i oparte na diagnozie, strategiach i doświadczonych realizatorach.⁴

Diagnozę problemu uzależnienia od alkoholu zawartą w MPPiRPA na 2022 r. zrealizowano w oparciu o następujące rodzaje danych:

- 1) dane z instytucji/podmiotów świadczących wsparcie osobom uzależnionym i ich bliskim tzw. realizatorów programu;
- 2) dane z badań społecznych, zrealizowanych przez podmioty zewnętrzne, w tym badań wykonanych na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we współpracy z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii cytowane w niniejszym Programie oraz badań sfinansowanych z budżetu miasta Tychy tj.:
  - a) „Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy – II edycja” – 2018 rok,
  - b) „Używanie alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz rozpowszechnienie zjawiska przemocy rówieśniczej wśród tyskich nastolatków – w ocenie uczniów i nauczycieli” – 2019 rok,
  - c) Diagnoza zjawiska sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim w Tychach – Dostępność alkoholu dla niepełnoletniej młodzieży – raport z badań „tajemniczego klienta” – Ogólnopolskie Stowarzyszenie „RoPSAN” Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholowi Nieletnim – 2020 rok,
  - d) Diagnoza zjawiska sprzedaży alkoholu nietrzeźwym kierowcom w Tychach – raport z badań „tajemniczego klienta – pijanego kierowcy” – Ogólnopolskie Stowarzyszenie „RoPSAN” Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholowi Nieletnim – 2020 rok,
  - e) „Dostępność napojów alkoholowych w mieście Tychy” – wstępna wersja raportu, Janusz Sierosławski – 2021 rok.

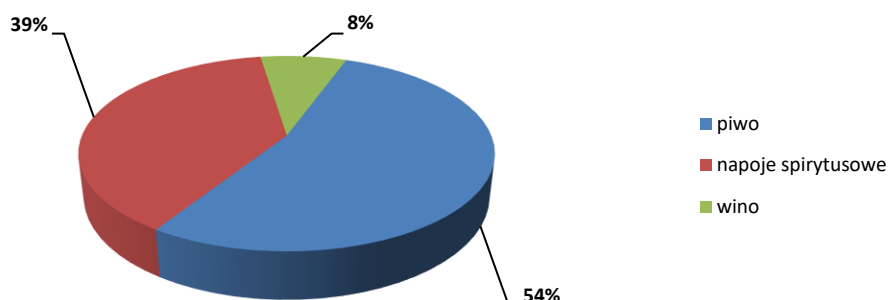
³ Janusz Sierosławski - Dostępność napojów alkoholowych w mieście Tychy - wstępna wersja raportu, czerwiec 2021 rok - Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy

⁴ K. Łukowska P.O. Dyrektor PARPA - Pandemia COVID-19 - czas szukania drogi dla nowej formy profilaktyki - publikacja Świat problemów 3/2021

1. PROBLEMATYKA UŻYWANIA ALKOHOLU PRZEZ OSOBY DOROSŁE

Alkohol stanowi nieodłączny element współczesnej kultury i jest jednym z najczęściej spożywanym środków psychoaktywnych. Spożycie napojów alkoholowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca przekraczało w Polsce w ostatnich latach 9 litrów 100% alkoholu rocznie. Dane GUS pozwalają zaobserwować zmiany w ilości i strukturze spożywanego alkoholu przez Polaków – w ostatnich trzech latach utrzymuje się dominująca tendencja spożywania piwa (53,5%), na drugim miejscu pozostają wyroby spirytusowe (38,5%), a na końcu po wino i miody pitne (8%).⁵

Wykres nr 2.: Struktura spożywania alkoholu w procentach w przeliczeniu na 100% alkoholu w roku 2020 (źródło: GUS).

Analizując spożycie alkoholu w roku 2020 do lat poprzednich zwiększeniu uległo spożycie wyrobów spirytusowych i wina na rzecz piwa.

Tabela nr 1.: Rodzaj spożywanego alkoholu na przestrzeni lat 2018-2020 (źródło PARPA)

RODZAJ ALKOHOLU	2018	2019	2020
Wyroby spirytusowe	34,6%	37,8%	38,5%
Wino i miody pitne	7,5%	7,6%	8,0%
Piwo	57,9%	54,6%	53,5%

Publikowane dane statystyczne obrazujące skalę konsumpcji napojów alkoholowych nie dostarczają jednak odpowiedzi na tak ważne kwestie jak: częstotliwość picia alkoholu, ilości spożywane przy jednej okazji, okoliczności picia itp. Mechanizm powstawania uzależnienia ma bezpośredni związek z ciągłym lub cyklicznym nadużywaniem alkoholu. Rodzaj napoju alkoholowego nie ma znaczenia – człowiek bowiem nie uzależnia się od konkretnego piwa, wina, wódki, whisky czy koniaku, ale od zawartego w tych napojach alkoholu.

Zgodnie z opublikowanym raportem z pierwszego europejskiego badania ankietowego nad alkoholem zrealizowanego w 19 krajach Europy w latach 2014-2016 (RARHA SEANS – *Reducing Alcohol Related Harm Standardised European*

⁵ <http://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki> - PARPA - Badania i informacje statystyczne - Raporty z badań - dostęp w dniu 21.10.2021 r.

Alcohol Eurvey) obserwuje się duże zróżnicowanie we wzorach picia pomiędzy krajami Europy.⁶ Polacy zdecydowanie przodują w picciu ryzykownym, to znaczy w jednorazowym picciu w dużych ilościach.⁷

W celu ograniczenia szkodliwych skutków spożywania alkoholu, jak zauważono w raporcie, koniecznym jest stworzenie normy kulturowej, zgodnie z którą normalnym zachowaniem będzie picie niewielkich ilości alkoholu oraz unikanie upijania się. Dla uzyskania oczekiwanych rezultatów wskazane byłoby połączenie tutaj różnych metod dotyczących właściwych regulacji prawnych w zakresie ceny i podatków, marketingu czy też kampanii medialnych na temat negatywnych skutków picia alkoholu.

Informacji na temat problemów używania alkoholu w Tychach dostarcza zrealizowane w roku 2018 badanie socjologiczne pn.: „Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy – II edycja” (pierwsza edycja tego badania miała miejsce w roku 2014) wykonane przy wykorzystaniu techniki bezpośredniego, indywidualnego wywiadu z użyciem urządzenia mobilnego.⁸

Badanie przeprowadzono wśród 800 – osobowej reprezentacji mieszkańców miasta Tychy głównie w celu pozyskania informacji przydatnych w opracowaniu programów profilaktycznych oraz dokumentów strategicznych dla miasta Tychy, służących ograniczaniu lokalnych problemów społecznych w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz przemocy w rodzinie.

Analizując wyniki otrzymane z obu edycji należy zauważyć, że odnotowano wzrost osób deklarujących całkowitą abstynencję (z 17,6% w roku 2014 do 20,4% w roku 2018) oraz osób celowo unikających okazji sprzyjających spożywaniu alkoholu (z 26,5% do 33,4%).

Najbardziej popularnym alkoholem spożywanym jest wódka (zdaniem 90% ankietowanych deklarujących brak całkowitej abstynencji), następnie wino - z liczbą wskazań na poziomie 81% oraz alkohole wysokogatunkowe, po które sięga niemal 3/4 respondentów z grupy nieabstynenckiej. Jako mniej popularne wskazano piwo konsumowane przez prawie 58% badanych (w poprzednim badaniu najwyższą notę uzyskało piwo, z konsumpcji którego zrezygnowała w roku 2018 niemal 1/3 ankietowanych).

Jednorazowo większą ilość trunków wypija 94,5% respondentów nie deklarujących abstynencji (w roku 2014 niemal dwukrotnie mniej było osób wypijających przy jednej okazji więcej niż 5 kieliszków alkoholu lub między 4-5 porcji). Tylko co 18 ankietowany, z wyżej wskazanych osób, ogranicza spożycie alkoholu przy jednej okazji do 1 kieliszka (w roku 2014 liczba ta wynosiła niemal trzykrotnie więcej). Największą grupę, stanowili respondenci wypijający jednorazowo 2-3 kieliszki trunku.

Na tle wszystkich problemów w Tychach – 15,8% respondentów stwierdziło, że istotnym jest alkoholizm (w roku 2014 – 43,5%). Mieszkańcy wyrazili również swoją opinię w zakresie skuteczności działań służących ograniczaniu spożycia alkoholu: organizacja kampanii profilaktyczno – informacyjnych (51,5%), działania edukacyjne w szkołach (41,1%), wzmożona kontrola punktów sprzedaży alkoholu przez służby miejskie (36,1%) oraz promowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań (34,6%).

2. SZKODY WYSTĘPUJĄCE U CZŁONKÓW RODZIN Z PROBLEMEM ALKOHOLEM

Szkód powodowanych przez alkohol nie można całkowicie uniknąć, ale można zmniejszyć i złagodzić ich negatywne skutki. Skala konsekwencji zdrowotnych, społecznych i psychologicznych jakie niesie za sobą alkoholizm, nie tylko

⁶ https://www.parpa.pl/images/file/RARHA_press%20release_pol.pdf – PARPA Raport RARHA – dostęp w dniu 21.10.2021 r.

⁷ Picie ryzykowne to wypicie przy jednej okazji ponad 60g czystego alkoholu przez mężczyzn oraz 40g przez kobiety, czyli odpowiednio 6 i 4 standardowe porcje alkoholu (definicja WHO).

⁸ Raport z badania „Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy – II edycja” – Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy

dotyka osobę nadużywającą alkohol ale również prowadzi do dezorganizacji życia społecznego osób z jej bezpośredniego otoczenia, zaburzenia prawidłowego funkcjonowania rodziny, rozwoju przemocy psychicznej, fizycznej, seksualnej i ekonomicznej, a także przestępczości, utracie pracy i zerwaniu więzi z bliskimi.

Umocowanie ustawowe (art. 22 i kolejne ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) uregulowało kwestię bezpłatnej pomocy dla członków rodziny osoby uzależnionej od alkoholu dotkniętych następstwami nadużywania alkoholu przez osobę uzależnioną. Wsparcie świadczone jest w obszarze terapii i rehabilitacji współuzależnienia oraz profilaktyki w podmiotach leczniczych wykonujących działalność w zakresie leczenia odwykowego. Dodatkowo dzieci osób uzależnionych od alkoholu mogą uzyskać bezpłatnie pomoc psychologiczną i socjoterapeutyczną. Przepisy prawne dopuszczają niesienie tej pomocy dzieciom wbrew woli rodziców lub opiekunów będących w stanie nietrzeźwym.

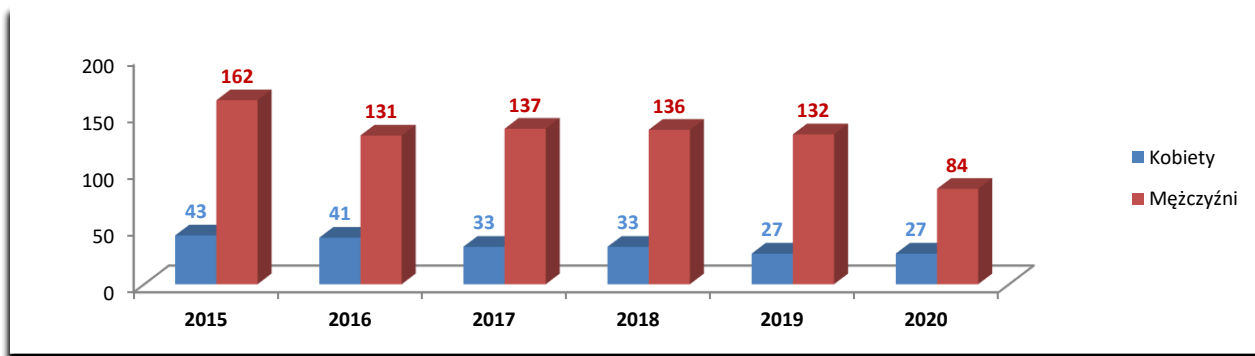
W Tychach funkcjonuje wiele instytucji, działających na rzecz zmniejszenia negatywnych skutków nadużywania alkoholu. Nie bez znaczenia pozostaje tutaj działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA), która podejmuje szereg działań związanych z procedurą zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu. Na podstawie analizy ostatnich sześciu lat średnio w ciągu roku do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tychach wpływa około 164 wniosków o podjęcie czynności zmierzających do nałożenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

Tabela nr 2.: Liczba wniosków o podjęcie czynności zmierzających do nałożenia obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego, które wpłynęły do MKRPA (źródło MKRPA).

Liczba wniosków, które wpłynęły do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych					
2015	2016	2017	2018	2019	2020
205	172	170	169	159	111

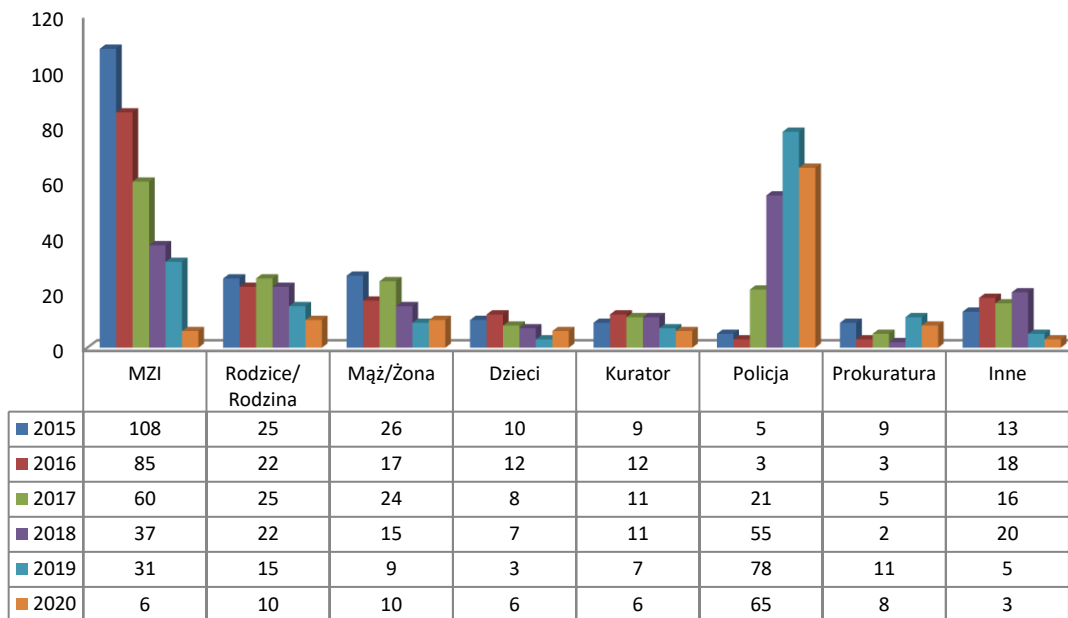
Z danych Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tychach wynika, że pomimo ograniczeń w pracach w związku z pandemią koronawirusa, w 2020 roku podjęto czynności zmierzające do nałożenia obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego wobec 111 osób (w tym wobec 84 mężczyzn i 27 kobiet), natomiast w I półroczu 2021 roku – wobec 69 osób (w tym wobec 53 mężczyzn i 16 kobiet).

Wykres nr 3.: Liczba wniosków, które wpłynęły do MKRPA o podjęcie czynności zmierzających nałożenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w podziale na te, które dotyczą kobiet i mężczyzn (źródło MKRPA).

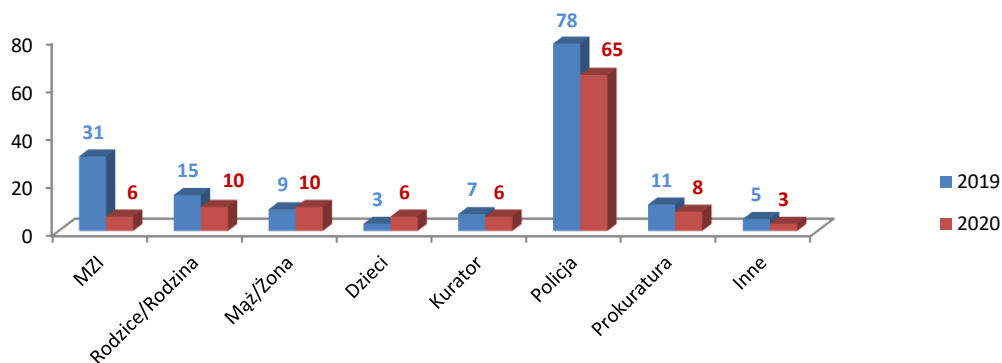
Obserwując dane za lata 2015 – 2020 można stwierdzić, że liczba wniosków o podjęcie czynności zmierzających do nałożenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu jest wysoka – 989 wniosków, ponad 33% (327 spraw) stanowią zgłoszenia złożone przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny (MZI) – potwierdza to ogólną opinię, że nadużywanie alkoholu/uzależnienie od alkoholu jednego z członków rodziny sprzyja także pojawieniu się przemocy w tej rodzinie.

Wykres nr 4.: Podmioty, które wniosły o rozpoczęcie procedury zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu na przestrzeni lat 2015-2020 (źródło MKRPA).

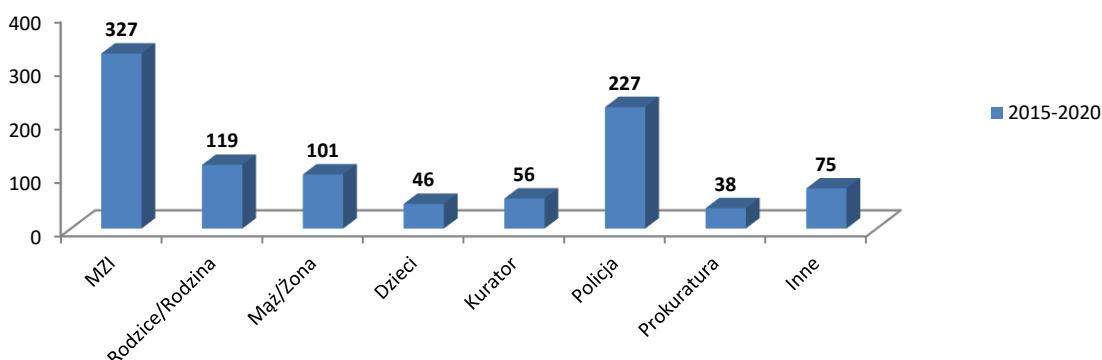

Szczegółowa analiza dwóch ostatnich lat (2019-2020) dodatkowo wskazuje na wysoki współczynnik spraw kierowanych do MKRPA przez Policję (odpowiednio 78 i 65). Wartości te pozwalają na wysunięcie uzupełniającego wniosku o większej świadomości osób szukających pomocy w sytuacji zagrożenia ze strony osoby nadużywającej alkohol (interwencje Policji) oraz rozpowszechnieniu informacji o prowadzonych działaniach profilaktycznych i wspierających.

Wykres nr 5.: Podmioty, które wniosły o rozpoczęcie procedury zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu w roku 2019-2020 (źródło MKRPA).

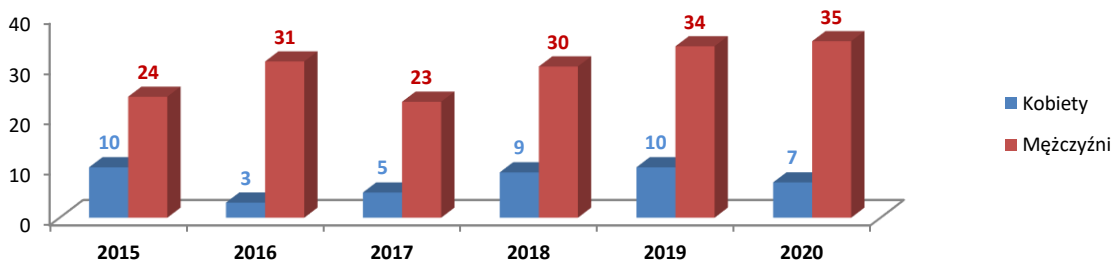

Wykres nr 6.: Podmioty, które wniosły o rozpoczęcie procedury sądowego zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2015-2020 (źródło MKRPA).

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na posiedzeniach Zespołów Opiniodawczych (ZO) motywuje osoby zgłoszone do podjęcia terapii. W sytuacji, gdy osoba uzależniona od alkoholu nie zmienia swojego destrukcyjnego zachowania, Komisja kieruje wniosek do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W roku 2020 MKRPA skierowała 42 wnioski do sądu, w tym 35 dotyczyło mężczyzn a 7 kobiet. W I półroczu 2021 r. skierowano – 29 wniosków, w tym 22 dotyczyło mężczyzn a 7 kobiet.

Wykres nr 7.: Liczba wniosków, które wpłynęły do MKRPA o podjęcie czynności zmierzających do nałożenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu skierowane do sądu w podziale na te, które dotyczą kobiet i mężczyzn (źródło MKRPA).

Jak podaje Sąd Rejonowy w Tychach w 2020 roku wydano 22 wyroki związane z nieprzestrzeganiem zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (co stanowi nieznaczny spadek w porównaniu do roku 2019) – w żadnej ze spraw jednak nie zobowiązano do podjęcia leczenia. Prace sądu od początku drugiego kwartału 2020 r. zostały ograniczone w związku z ogłoszonym stanem pandemii na podstawie komunikatu w przedmiocie nierozpoczęcia lub zawieszenia biegu terminów sądowych i procesowych.⁹

Część osób decyduje się na podjęcie terapii w Ośrodku Pomocy Psychologicznej, Profilaktyki i Leczenia Uzależnień NZOZ Mens Sana.

⁹ <https://tychy.sr.gov.pl/koronawirus-bieg-terminow-sadowych-i-procesowych,new,mg,1.html,453> – Komunikat w przedmiocie nierozpoczęcia lub zawieszenia biegu terminów sądowych i procesowych – Sąd Rejonowy w Tychach – dostęp w dniu 21.10.2021 r.

Tabela nr 3.: Liczba osób zobowiązanych przez sąd do leczenia w Ośrodku Mens Sana w 2020 roku (źródło Mens Sana).

Osoby zobowiązane do leczenia przez sąd	Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkohol i Innych Substancji Psychoaktywnych	Dzienny Oddział Terapii dla Osób Uzależnionych od Alkohol i Innych Środków Psychoaktywnych
Skierowane do placówki	29	29
Którym założono historię choroby	13	5

W Tychach zarówno Dzienny Oddział Terapii dla Osób Uzależnionych od Alkohol i Innych Środków Psychoaktywnych jak i Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkohol i Innych Substancji Psychoaktywnych są przygotowane na przyjęcie osób borykających się z problemem uzależnienia posiadających różnego rodzaju niepełnosprawności. Placówka przyjmuje również osoby nieubezpieczone.

Łącznie (w Poradni i Oddziale Dziennym) w 2020 roku założono historię choroby 349 osobom, w tym 158 kobietom. Uzależnieni, którzy weszli do podstawowego programu leczenia to 431 osób, w tym 127 kobiet, natomiast ponadpodstawowy program leczenia rozpoczęło 40 osoby, w tym 9 kobiet.

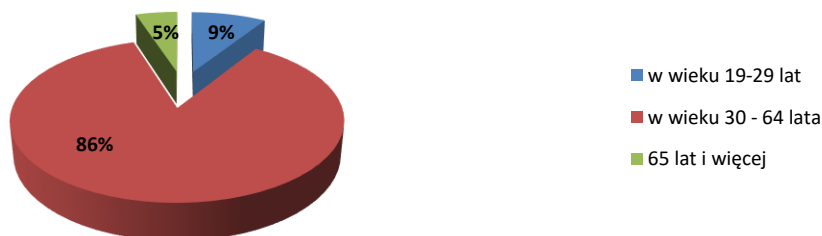
Jeżeli chodzi o osoby współuzależnione to w Przychodni Terapii Uzależnienia od Alkohol i Innych Substancji Psychoaktywnych przy NZOZ Mens Sana w 2020 roku zarejestrowanych było 112 osób, z czego aż 90 stanowią kobiety. W Poradni w związku z nadużywaniem alkoholu przez bliską osobę program leczenia rozpoczęło 100 osób (w tym 85 kobiet), a ukończyło go w 2020 roku 30 osób (w tym 28 kobiet).

Populacja osób uzależnionych, zarejestrowanych w Ośrodku Pomocy Psychologicznej, Profilaktyki i Leczenia Uzależnień NZOZ Mens Sana w 2020 roku w podziale wiekowym przedstawiała się następująco:

- a) przedział wiekowy 19-29 lat – 54 osoby
- b) przedział wiekowy 30-64 lata – 542 osoby
- c) przedział wiekowy 65 lat i więcej – 34 osoby.

Najliczniejszą grupą wiekową stanowiły osoby pomiędzy 30 a 64 rokiem życia – aż 86%.

Wykres nr 8.: Populacja osób uzależnionych, zarejestrowanych w Ośrodku Pomocy Psychologicznej, Profilaktyki i Leczenia Uzależnień NZOZ Mens Sana w roku 2020 w podziale na wiek (źródło Mens Sana).

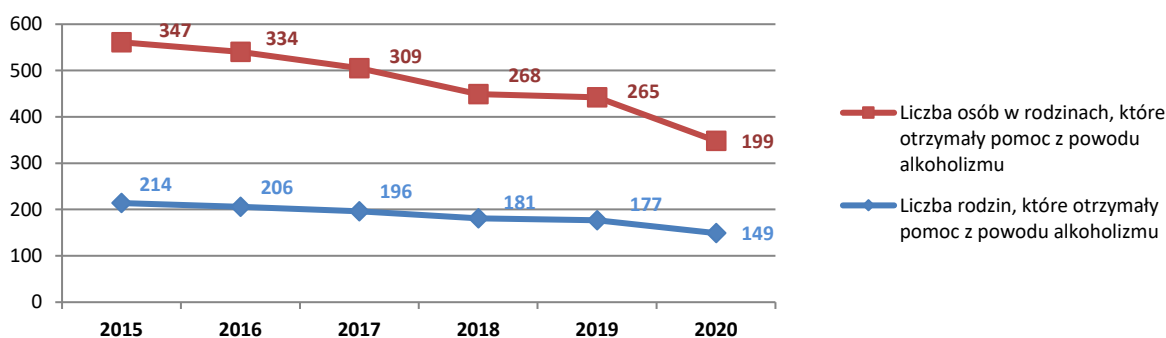
Według danych uzyskanych ze Stacji Pogotowia Ratunkowego w roku 2020 tycy ratownicy odbyli 859 wyjazdów do zdarzeń powiązanych ze spożyciem alkoholu, co daje wzrost o 40% w porównaniu do roku 2019 (615 przypadków). W 55% głównym powodem interwencji okazał się być alkohol.

Tabela nr 4.: Dane Stacji Pogotowia Ratunkowego w Tychach w 2020 roku.

Stacja pogotowia ratunkowego w Tychach	2019 r.	2020 r.
Liczba wszystkich wyjazdów do zdarzeń z alkoholem	615	859
Liczba wyjazdów, gdzie głównym powodem był alkohol	469	471
Hospitalizacja osób pod wpływem alkoholu	178	135

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) dostarcza również informacji o zakresie problemów związanych z alkoholem oraz pomocy, z której skorzystali tysiące. W poszczególnych latach udzielono wsparcia: w 2020 roku 1784 rodzinom (2847 osób), w 2019 roku 1883 rodzinom (3238 osób), a w 2018 roku 1887 rodzinom (3307 osób). Z wszystkich rodzin korzystających z pomocy MOPS prawie 8% stanowią rodziny borykające się z problemem alkoholizmu. W roku 2020 było to 149 rodzin (199 osób w rodzinie), w 2019 – 177 rodzin (265 osób w rodzinie), natomiast w 2018 było to 181 rodzin (268 osób w rodzinie).

Wykres nr 9.: Liczba tyskich rodzin i liczba osób w rodzinach, objętych świadczeniami pomocy społecznej z powodu alkoholizmu jej członka/ów (źródło MOPS).

Przekazane od realizatorów programu statystyki oraz dane związane z alkoholizmem, wskazują na częsty związek przemocy ze zjawiskiem uzależnienia i nadużywania alkoholu. Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK) w Tychach poinformował, że w 2020 roku 249 osób skorzystało z pomocy OIK, a 86 osób skorzystało ze schronienia w hostelu ośrodka z powodu przemocy w rodzinie. Dane te wykazują znaczny wzrost w porównaniu do roku 2019, gdzie odpowiednio 51 osobom udzielono pomocy a 18 osób mogło uzyskać azyl w ośrodku.

Ponadto w 2020 Sąd Rejonowy w Tychach wydał 46 wyroków w związku z przemocą w rodzinie (dla porównania: w 2019 – 57, w 2018 – 46, a w 2017 – 49).

Prokuratura Rejonowa wydała w 2020 roku 30 aktów oskarżenia z zakresu przemocy domowej, gdzie w 2019 roku było ich 53, w 2018 roku – 48, natomiast w roku 2017– 57.

Z danych przekazanych przez Placówkę Pieczy Zastępczej „Kwadrat” oraz Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej nr 1 i Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej nr 2 wynika, że w roku 2021 r. na 51 wszystkich wychowanków – 30 pochodzi z rodzin z problemem alkoholowym (co stanowi 59% wszystkich podopiecznych). Dane z trzech ostatnich lat wskazują na podobną liczbę dzieci pozostającą pod opieką placówek (w roku 2020 na 51 wychowanków 35 pochodziło z rodzin alkoholowych, a w roku 2019 na 53 wszystkich wychowanków 27 pochodziło z rodzin nadużywających alkoholu).

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dopuszcza finansowanie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Są one ważnym i niezbędnym elementem systemu wspierania rodziny, mającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Placówki zapewniają wychowankom wszechstronne wsparcie: opiekę, bezpieczeństwo, wyżywienie, pomoc w nauce, wsparcie emocjonalne w sytuacjach trudnych, ciekawe zajęcia rozwojowe, dzięki którym dzieci lepiej się zachowują i uczą, łatwiej radzą sobie w grupie rówieśniczej, a także odkrywają swoje silne strony i nabierają poczucia własnej wartości. W Tychach w placówkach wsparcia dziennego w 2020 roku codzienną opieką i wsparciem otoczonych było około 290 dzieci, z czego około 70 pochodziło z rodzin z problemem alkoholowym.¹⁰

3. SPOŻYWANIE ALKOHOLU PRZEZ OSOBY MAŁOLETNIIE

Dla nieletnich alkohol jest substancją prawnie zabronioną. Problem nadużywania alkoholu przez młodzież dotyczy nie tylko Polski, ale również całego świata. Większość uczniów szkół średnich próbowała już alkohol a pierwsze inicjacje alkoholowe dotyczą coraz młodszych dzieci. Na kwestię tę wpływa łatwy dostęp nieletnich do napojów alkoholowych - pomimo prawnego zakazu sprzedaży osobom poniżej 18. roku życia, wzorce picia prezentowane przez dorosłych z otoczenia dzieci, które spożywanie alkoholu odbierają jako atrybut dorosłości czy element „dobrej zabawy” oraz czynniki środowiskowo-kulturowo-religijne.¹¹

Stanowisko to potwierdzają wyniki badania metodą ESPAD pn.: „Używanie substancji psychoaktywnych przez polską młodzież”, ogłoszone podczas konferencji 25 czerwca 2020 roku zorganizowanej przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zawierające dane z 2019 roku.¹²

Powtarzana co 4 lata obserwacja (począwszy od 1995 roku) ma na celu monitorowanie natężenia problemu używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, a także ocenianie czynników wpływających na ich rozpowszechnienie.

Przeprowadzone w maju i czerwcu 2019 r. audytoryjne badanie ankietowe w ramach międzynarodowego projektu: *Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach na temat Alkohol i Narkomanii („European School Survey Project on Alcohol and Drugs” ESPAD)* na losowej próbie reprezentatywnej uczniów trzecich klas szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) naszego kraju, określiły aktualny zakres problemu. Badanie zostało zrealizowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwową Agencję Rozwiązywania problemów Alkoholowych przy współpracy Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

Ważona próba ogólnopolska liczyła 2814 uczniów trzecich klas szkół gimnazjalnych oraz 3089 uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Skala problemu sięgania po napoje alkoholowe wśród ankietowanych jest znaczna. Przynajmniej raz w ciągu całego swojego życia piło 84% uczniów z młodszej grupy i 96% uczniów z starszej grupy. Do picia w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem przyznało się około 47% piętnastolatków i szesnastolatków oraz 76% siedemnastolatków i osiemnastolatków. Jednak porównanie wyników badania z 2019 r. z wynikami wcześniejszych badań wskazuje na trend spadkowy rozpowszechnienia picia wśród gimnazjalistów zapoczątkowany w 2007 r.

¹⁰ Dane z ankiety PARPA G1 za rok 2019.

¹¹ <http://www.pimr.pl/index.php/wydawnictwa/2015-vol-11-no-3/naduzywanie-alkoholu-przez-dzieci-i-mlodziez-w-polsce-i-na-swiecie?aid=886> - Pediatria i Medycyna Rodzinna - K. Resler, D. Cichosz Nadużywanie alkoholu przez dzieci i młodzież w Polsce i na świecie – dostęp w dniu 21.10.2021 r.

¹² https://www.parpa.pl/images/file/1._ESPAD_2019_Konferencja_prasowa_06-2020.pdf - dostęp w dniu 21.10.2021 r.

Kolejne dane wskazują, że najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino oraz systematycznie podnosi się wskaźnik picia wśród dziewcząt. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości w stopniu doświadczającym zaburzeń równowagi, mowy i pamięci. Niepokojący kierunek przyjmuje, bardziej niż w 2015 roku, liberalne podejście rodziców do picia alkoholu przez ich dzieci.

Wyraźne natomiast tendencje spadkowe wykazują dane związane z powolnym, ale konsekwentnym nurtem zmniejszania się uczniów określających swój dostęp do napojów alkoholowych jako bardzo łatwy. Wzrasta również wiedza i świadomość młodzieży w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z piciem alkoholu. W 2019 r. zaobserwowano wzrost odsetek uczniów przypisujących każdemu ze wzorów picia alkoholu duże ryzyko. Wnioski badania ESPAD sugerują pewne sukcesy w ograniczaniu dostępności alkoholu dla nieletnich.

Jednak główną konkluzją jest konieczność ograniczania dostępności alkoholu, jako jedną z najbardziej obiecujących strategii redukcji problemów alkoholowych oraz zwiększenie działań profilaktycznych adresowanych dla dziewcząt i edukacja rodziców w kwestii ryzyka związanego z piciem alkoholu przez dzieci i młodzież.¹³

Urząd Miasta w Tychach w 2019 roku realizując politykę zawartą w Miejskich Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zlecił przeprowadzenie badania ilościowego pn.: „Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Tychów” w formie ankiety audytoryjnej przez zespół ankieterów doświadczonych w pracy z młodzieżą w tym samym czasie w tych samych grupach wiekowych co badania ogólnopolskie. Tyska próba badawcza wyniosła 1333 uczniów, z których 708 uczniów w wieku 15-16 lat oraz 625 uczniów w wieku 17-18 lat.¹⁴

W następstwie weryfikacji obu raportów dane z badania przeprowadzonego wśród młodocianych tyszan są porównywalne do danych europejskich.

W Tychach zdecydowana większość ankietowanych uczniów ma już za sobą inicjację alkoholową. Doświadczenia związane z piciem napojów alkoholowych w podziale na płeć i rodzaj napoju alkoholowego wskazują, że zarówno dziewczęta i chłopcy sięgali przede wszystkim po piwo, wódka była drugim pod względem popularności napojem alkoholowym w grupie chłopców (po piwie), a trzecim w populacji dziewcząt (po piwie i winie).

Najmniej popularne dla obu płci były alkopopy (kolorowe, tanie drinki w małych buteleczkach, gotowe do spożycia).

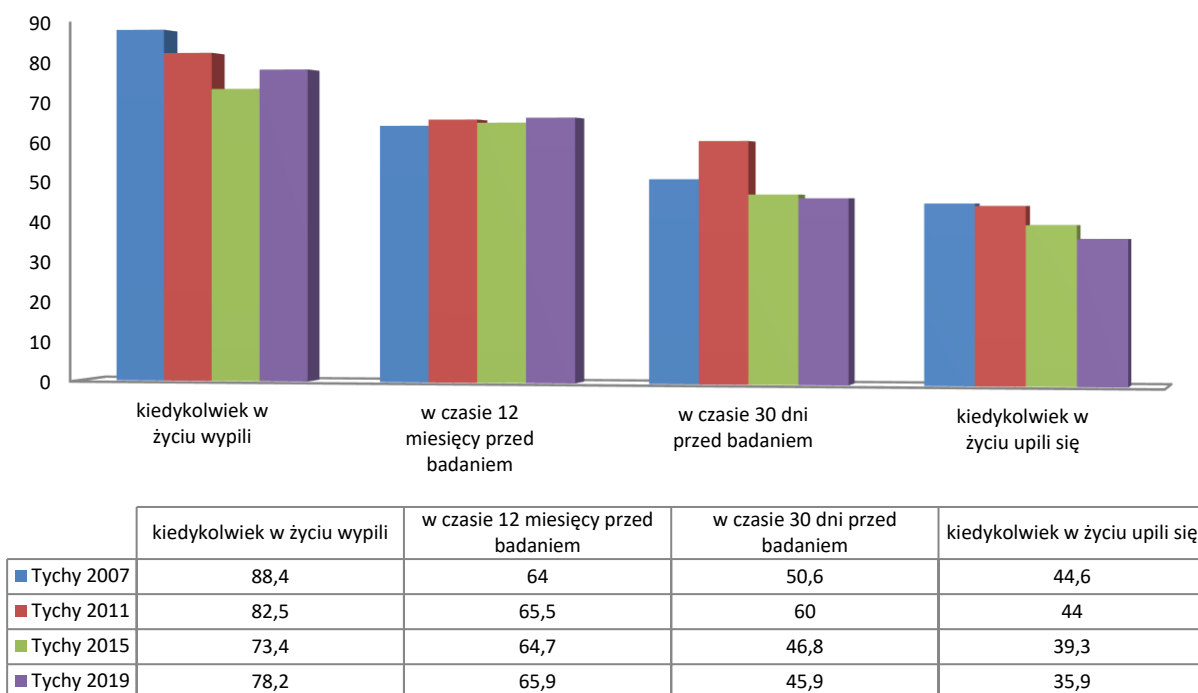
Do picia alkoholu w przedziale wiekowym 15-16 lat przyznało się 78 % badanych (tendencja wzrostowa w porównaniu do roku 2015 – gdzie odnotowano 73,4%) oraz 94% w przedziale wiekowym 17-18 lat (wartość niezmienna do roku 2015). Jednakże analizując grupę młodszą (15-16 lat) pod względem płci zauważyć można istotny spadek od roku 2007 (89%) do roku 2015 (72%) i 2019 (76%).

W okresie ostatnich 30 dni przed badaniem alkohol spożyło 45,9% uczniów młodszych (w roku 2015 – 46,8) oraz 80,9% uczniów starszych (w roku 2015 – 85%). W obu przypadkach dominowały dziewczęta.

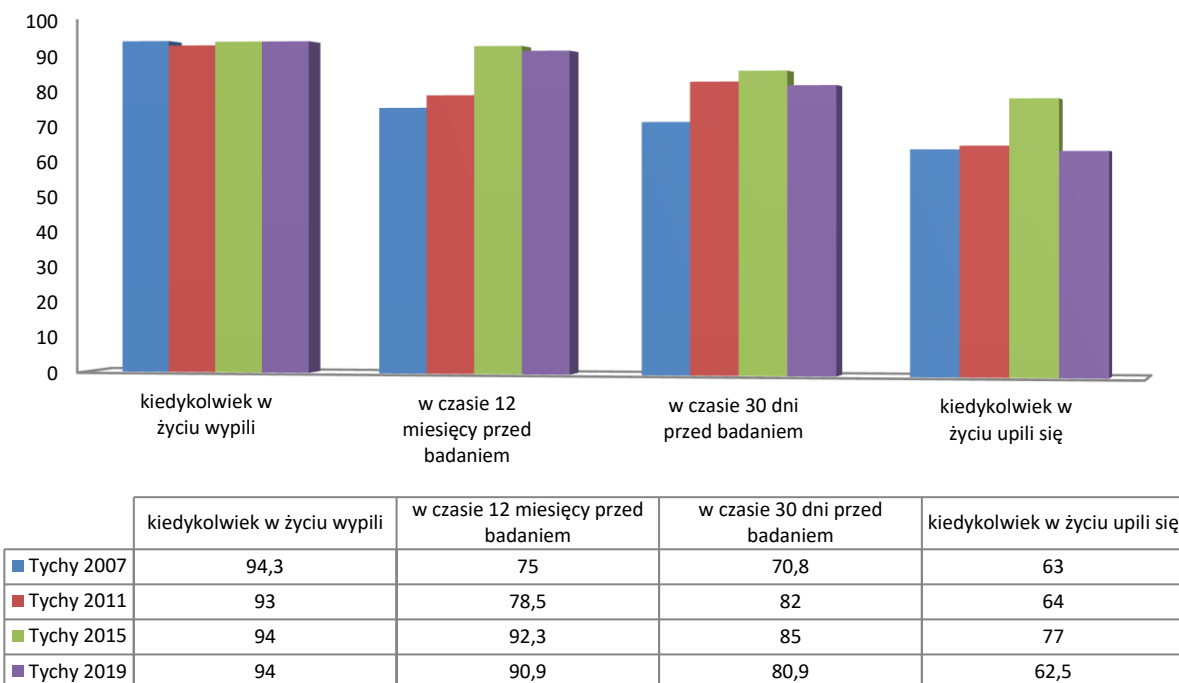
¹³ <https://www.cinn.gov.pl/portal?id=1675807> – Ogłoszenie wyników badania ESPAD 2019 - dostęp w dniu 21.10.2021 r.

¹⁴ Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Tychów – raport 2019 roku - Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy

Wykres nr 10.: Wyniki badań metodą ESPAD – tyska młodzież w wieku 15-16 lat.

Wykres nr 11.: Wyniki badań metodą ESPAD – tyska młodzież w wieku 17-18 lat.

Ponad połowa badanych dziewcząt ze starszego rocznika (53,1%) wskazała, że pierwsze doświadczenia z piciem wódki miały miejsce w wieku 16 lat i więcej. W grupie chłopców taką deklarację sformułowało 49,3% badanych. Warto podkreślić, że znaczący odsetek młodzieży z obydwu grup wiekowych zadeklarował, że pierwsze spożycie wódki miało

miejsce w wieku 13 lat lub mniej (w tym: 11% wśród uczennic z trzecich klas gimnazjum, 13,5% wśród uczniów gimnazjalnych; 14,2% wśród uczennic ze szkół ponadgimnazjalnych i 15,9% wśród uczniów z tych szkół).

W tym kontekście należy podkreślić, że wszelkie działania profilaktyczne, których celem jest opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej młodzieży mają sens tylko wtedy, gdy zostaną podjęte jeszcze w szkole podstawowej, nie później niż w czwartej lub piątej klasie (w roku 2021 miasto Tychy zleciło realizację rekomendowanego programu profilaktyczno-wychowawczego EPSILON dla uczniów klas I i II szkoły podstawowej). Rozpoczynanie tego typu działań w szóstej lub siódmej klasie szkoły podstawowej nie ma w przypadku około 1/3 uczniów szkół ponadpodstawowych (wcześniej gimnazjalistów) charakteru uprzedzającego.

Na przestrzeni 2007 i 2019 roku odnotowano w badaniach zmiany (spadek) w ocenie dostępności piwa (z 78% do 69%) i wina dla gimnazjalistów (z 65% do 56%), nie odnotowano zmian w zakresie dostępności piwa wśród starszych kolegów, wzrosła natomiast w ocenie uczniów starszych dostępność wina (z 79% do 86%). Warto zauważyć, że wśród badanych uczniów gimnazjów ocena dostępności wódki jest taka sama jak 4 lata temu. Niepokojący jest natomiast wzrost ocen dostępności wódki w starszym badanym roczniku (z 68% do 84%).

Dodatkowo we wstępnym raporcie dotyczącym dostępności napojów alkoholowych w mieście Tychy z czerwca 2021 roku wskazano na wzrostowy charakter wskaźników w liczbie nietrzeźwych osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów rodzinnych.¹⁵

Zjawisko używania alkoholu przez osoby małoletnie jest wielopłaszczyznową nieprawidłowością, której trzeba przeciwdziałać. Picie alkoholu w młodym wieku negatywnie wpływa m.in. na rozwijający się mózg – osłabia pamięć, zaburza koncentrację oraz upośledza funkcjonowanie społeczne. Dodatkowo, spożywanie alkoholu w młodym wieku, zwiększa ryzyko uczestniczenia w wypadkach komunikacyjnych, stosowania lub doświadczania przemocy czy popełnienia przestępstwa. Picie alkoholu może też sprzyjać przypadkowym kontaktom seksualnym i dalszym konsekwencjom, do których należą m.in. zarażenie się chorobami przenoszonymi drogą płciową lub zajściem w ciążę. Młodzi ludzie eksperymentujący z alkoholem zazwyczaj nie wiedzą także, jak alkohol na nich działa, stąd też łatwiej u nich o przedawkowanie, które może być groźne dla zdrowia, a nawet życia.¹⁶

Podejmowanie szerokich i kompleksowych działań stanowić powinien niezbędny element w realizacji programów na dalsze lata. Istotnym celem programów profilaktycznych realizowanych w szkołach jest zahamowanie procesu obniżania się wieku inicjacji alkoholowej.¹⁷ Autorzy raportów podkreślają, że przy projektowaniu działań edukacyjnych w zakresie szkodliwości stosowania używek i substancji psychoaktywnych należy wziąć pod uwagę tzw. czynniki chroniące. Największy wpływ na zachowanie nastolatków ma najbliższa grupa rówieśnicza, w której zachodzi proces kształtowania się postaw, również wobec używek i substancji psychoaktywnych. Poza edukacją i informacją należy również rozpowszechnić prawidłowe postawy rodzicielskie i doskonalenie kompetencji wychowawczo-rodzicielskich oraz ukształtować odpowiedzialność sprzedawców napojów alkoholowych wobec nieletnich.

Odpowiedzialność za spożywanie alkoholu przez małoletnich spoczywa na każdej osobie, która może i powinna reagować na zachowania niewłaściwe. Kwestia ta dotyczy nie tylko reakcji na postawy w bezpośrednim otoczeniu, jak np. obywatelska postawa wobec próby zakupu alkoholu przez nieletnich ale również w przestrzeni wirtualnej. W bieżącym roku, tj. 2021 zwłaszcza w okresie letnim pojawiły się niepokojące informacje o planowanych

¹⁵ Dostępność napojów alkoholowych w mieście Tychy - wstępna wersja raportu, Janusz Sierosławski - 2021 rok - Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy - dostęp w dniu 21.10.2021 r.

¹⁶ <https://stopuzaleznieniom.pl/artykuly/czy-pije-ryzykownie/niski-wiek-inicjacji-alkoholowej-w-polsce/> - Niski wiek inicjacji alkoholowej w Polsce - dostęp w dniu 21.10.2021 r.

¹⁷ <https://www.nik.gov.pl/plik/id,21351,vp,23991.pdf> - Informacja o wynikach kontroli NIK - Profilaktyka uzależnień od alkoholu i narkotyków LPO.430.004.2019 Nr ewid. 150/2019/P/19/094/LPO - dostęp w dniu 21.10.2021 r.

wydarzeniach polegających na organizowaniu „zawodów” w picciu alkoholu transmitowanych online (AlkoMaster¹⁸) oraz o powołaniu profesjonalnej federacji zajmującej się całym cyklem takich wydarzeń w przyszłości. W wydanym komunikacie Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oświadczyła, że podejmie wszelkie kroki, by uniemożliwić promocję i organizację tego typu przedsięwzięć. W opinii PARPA niedopuszczalnym są tego typu wydarzenia, podczas których m.in. ignoruje się wiedzę na temat szkodliwości związanej z picciem alkoholu, buduje się przekaz oparty na skojarzeniu picia alkoholu jedynie z zabawą i świetnym samopoczuciem, a samo picie alkoholu staje się jednocześnie medialnym widowiskiem i formą pojedynkowania się ze sobą.¹⁹

Zgodnie z zapisami art. 4¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi „prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych” jest zadaniem własnym gminy, realizowanym w ramach gminnego programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych od wielu lat zaleca wdrażanie programów rekomendowanych jako działania profilaktycznego. Niestety wprowadzona w szkołach nauka zdalna uniemożliwiła realizację programów rekomendowanych, gdyż nie były one przygotowywane do realizacji online. Nie prowadzono tym samym badań ewaluacyjnych weryfikujących ich skuteczność w takiej wersji.

W roku 2020 PARPA zleciła wykonanie trzech różnych ekspertyz na temat potrzeb i zaleceń dotyczących działań w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych oraz innych problemów dzieci i młodzieży w czasie epidemii COVID-19. Ich wyniki mogą służyć w przygotowaniu i realizacji działań profilaktycznych zarówno na poziomie placówek edukacyjnych, jak i samorządów:

- 1) „Profilaktyka na czas pandemii. Potrzeby, priorytety i rekomendacje dotyczące działań w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych oraz innych problemów dzieci i młodzieży w czasie pandemii COVID-19”. Przygotowane opracowanie pod kierunkiem dr Szymona Grzelaka pozwoliła skonkretyzować podstawowe kryteria oceny programów profilaktycznych w czasie epidemii COVID-19.
- 2) Ekspertyza dotycząca wskazań w zakresie prowadzenia działań i programów profilaktycznych adresowanych do dzieci młodzieży dotyczących zachowań ryzykownych w czasie pandemii COVID-19, z uwzględnieniem nauczania dzieci w trybie on-line opracowana przez dr Wiesława Poleśzaka zawiera m.in. zalecenia do pracy z nauczycielami i rodzicami.
- 3) Analiza potrzeb dotycząca metodyki działań profilaktycznych prowadzonych w sposób zapośredniczony w czasie lockdownu spowodowanego pandemią COVID-19 – wykonana przez prof. UAM dr hab. Jacka Pyżalskiego.²⁰

4. LOKALNA DOSTĘPNOŚĆ ALKOHOLU

Lokalną dostępność alkoholu należy przede wszystkim analizować i oceniać ze względu na fakt, że mówimy o substancji psychoaktywnej, której używanie upośledza zdolność racjonalnej oceny co do indywidualnego zagrożenia. Alkohol ze względu na swoją dwoistą naturę nie jest zwyczajnym towarem i nie podlega zasadom wolnego rynku, dodatkowo z jednej strony jest to produkt legalnie dostępny, ale z drugiej to substancja psychoaktywna i szkodliwa. Specyfika ta, powoduje konieczność wdrażania takich regulacji prawnych związanych z alkoholem aby miały charakter ograniczający chociażby w postaci obowiązku posiadania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych,

¹⁸ <https://antyweb.pl/alkomaster-gala-zawody-w-picciu> - dostęp w dniu 21.10.2021 r.

¹⁹ <https://www.parpa.pl/index.php/aktualnosci/1415-komunikat-w-sprawie-organizacji-zawodow-w-picciu-alkoholu> - PARPA komunikat - sierpień 2021 r. – dostęp w dniu 21.10.2021 r.

²⁰ <https://www.parpa.pl/index.php/aktualnosci/1374-komunikat-parpa-w-sprawie-realizacji-programow-profilaktycznych-dla-dzieci-i-młodzieży-w-szkolach-i-społecznościach-lokalnych> - PARPA komunikat – dostęp w dniu 21.10.2021 r.

zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym lub na kredyt, zakazu wnoszenia napojów alkoholowych na teren określonych obiektów, zakazu sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych na terenie konkretnych obiektów itd. W ostatnich latach nowelizacje ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wprowadziły wiele zmian i pozwoliły docelowo przekazać większość kompetencji, obowiązków i środków finansowych na rozwiązywanie problemów alkoholowych samorządom gminnym. Działanie takie jest uzasadnione z uwagi na znajomość problemów lokalnych społeczności przez władze samorządowe i radnych oraz specyfikę danego regionu i posiadane zasoby.²¹

Wprowadzony od 1 stycznia 2021 r. poprzez nowelizację ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (art. 9³ ust.4) podatek od małek (opłata napojów alkoholowych o objętości mniejszej niż 300 ml) jest nowym instrumentem na rynku polskim i dopiero w przyszłości będzie można zweryfikować skuteczność wprowadzonej regulacji. Zgodnie z zapisem ust. 4 wyżej cytowanego przepisu: „Gmina przeznaczają środki, o których mowa w ust. 3 pkt 1, na działania mające na celu realizację lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu”. Wydana opinia Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dotycząca przeznaczania środków pochodzących z tej opłaty stanowi przesłankę ale też wyznacza bezpieczny kierunek w nowej rzeczywistości. Zdaniem PARPA w pierwszej kolejności opłaty powinny być przeznaczane na zadania, o których mowa w art. 4¹ ust. 1 ustawy. Dotyczy to zwłaszcza tych sytuacji, w których samorząd gminny uzyskuje dochody z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w wysokości niewystarczającej na realizację wszystkich zadań wskazanych w ustawie oraz w Narodowym Programie Zdrowia. W dalszej kolejności, opłaty mogą być przeznaczane na zadania nie ujęte do tej pory w gminnych programach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Z tym, że zadania te muszą mieć związek z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom spożywania alkoholu. Związek ten każdorazowo będą musiały wykazać gminy, które zdecydują się na finansowanie zadań nieujętych w gminnych programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (PARPA pozytywnie wypowiedziała się w tym kontekście w zakresie przeznaczania środków z tzw. opłaty małpkowej na doprowadzenie i pobyt osób nietrzeźwych w izbie wytrzeźwień).²²

Samorządy gminne aktami prawa miejscowego regulują: limitowanie zezwoleń na sprzedaż wszystkich napojów alkoholowych, także piwa i tych, które zawierają do 4,5% alkoholu, które we wcześniejszym stanie prawnym nie były uwzględniane; określanie zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych; wprowadzanie ograniczeń sprzedaży napojów alkoholowych w godzinach nocnych (od 22:00 do 6:00) w sklepach oraz wprowadzanie czasowego lub stałego zakazu sprzedaży, podawania, spożywania oraz wnoszenia napojów alkoholowych w innych niewymienionych w ustawie miejscach, obiektach lub na określonych obszarach gminy ze względu na ich charakter.

Obecnie w naszym mieście kwestie limitów i dostępności do alkoholu regulują następujące uchwały:

- a) uchwała nr XLIX/802/18 Rady Miasta Tychy z dnia 21 czerwca 2018 r. i uchwała nr L/824/18 Rady Miasta Tychy z dnia 30 sierpnia 2018 r. – regulujące maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (np.: w sklepach) oraz maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (np.: w barach, restauracjach, kawiarniach) oraz ograniczenia nocnej sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta Tychy w godzinach od 24:00 do 6:00,

²¹ <http://ograniczdostepnosc.maciejzet.kei.pl/strategie-ograniczania-dostepnosc-alkoholu/> - PARPA – Ogranicz dostępność – dostęp w dniu 21.10.2021 r.

²² https://www.parpa.pl/images/stanowisko_ma%C5%82pki.pdf - Opinia PARPA odnośnie przeznaczania opłaty z tzw. małek – dostęp w dniu 21.10.2021 r.

- b) uchwała nr L/825/18 Rady Miasta Tychy z dnia 30 sierpnia 2018 r. i uchwała nr XXVI/522/21 Rady Miasta Tychy z dnia 25 marca 2021 r. – ustalające zasady usytuowania na terenie miasta Tychy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

W Tychach obowiązują następujące limity zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych:

- I. do spożycia poza miejscem sprzedaży (np.: w sklepach) w ilości:
  - 1) 250 na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% alkoholu oraz piwo;
  - 2) 220 na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa);
  - 3) 220 na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18% alkoholu;
- II. do spożycia w miejscu sprzedaży (np.: w barach, restauracjach, kawiarniach) w ilości:
  - 1) 200 na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% alkoholu oraz piwo;
  - 2) 200 na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa);
  - 3) 200 na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18% alkoholu.

Tabela nr 5.: Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w Tychach wraz z ich wykorzystaniem na dzień 30.06.2021 r.

Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych						
Rodzaj zezwolenia	1) poza miejscem sprzedaży (tzw. detal)			2) w miejscu sprzedaży (tzw. gastronomia)		
	do 4,5% alkoholu oraz piwo	powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa)	powyżej 18% alkoholu	do 4,5% alkoholu oraz piwo	powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa)	powyżej 18% alkoholu
	Zezwolenie kategoria „A”	Zezwolenie kategoria „B”	Zezwolenie kategoria „C”	Zezwolenie kategoria „A”	Zezwolenie kategoria „B”	Zezwolenie kategoria „C”
Limity zezwoleń zgodne z uchwałą Rady Miasta Tychy	250	220	220	200	200	200
Wykorzystane limity zezwoleń (stan na dzień 30 czerwca 2021 r.)	216	205	199	139	95	88

Obowiązujące limity zezwoleń oraz ich wykorzystanie stały się m.in. przedmiotem kontroli Najwyższej Izby Kontrolnej w 2020 roku. W wystąpieniu pokontrolnym pn. „Ograniczenie spożycia napojów alkoholowych” stwierdzono, że koniecznym jest uwzględnienie w MPPIRPA konkluzji określających potrzeby w zakresie ograniczenia dostępności alkoholu w mieście, które to mogą stanowić jednocześnie wskazówkę dla Rady Miasta przy ustalaniu maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania tych napojów na terenie Tychów. Dodatkowo z raportu tego wynika, że maksymalne limity zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia zarówno w miejscu sprzedaży i poza nim, nie są w pełni wykorzystywane.²³

Kierując się powyższym zaleceniem Urząd Miasta Tychy zlecił przeprowadzenie diagnozy dostępności napojów alkoholowych w mieście Tychy, której przedmiotem powinno być uzyskanie możliwie pełnego rozeznania co do kształtu i rozmiarów zjawiska w skali lokalnej, jego wewnętrzne zróżnicowania oraz trendy w jego rozwoju. Podstawowym

²³ Wystąpienie pokontrolne NIK LKA.410.010.01.2020 – P/20/076 Ograniczenie spożycia napojów alkoholowych z 2020 r.

celem przygotowania opracowania było dostarczenie wiarygodnych informacji przydatnych do zaplanowania lokalnej polityki w obszarze dostępności napojów alkoholowych w mieście Tychy.²⁴

Zakres raportu objął dane wielu instytucji i danych tyskich, śląskich i ogólnopolskich z ostatnich 10 lat. Analiza trendów w mieście Tychy zastała zestawiona na tle trendów w województwie śląskim oraz trendów ogólnopolskich.

Przedstawiony w połowie czerwca 2021 raport ma charakter wstępny, gdyż większość danych za ostatni pełny rok tj. 2020 nie była dostępna na dzień jego przygotowywania.

Nie mniej jednak wstępna analiza pozwoliła już na sformułowanie kilku istotnych wniosków:

- 1) limity liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych nie odbiegają znacząco od średnich dla województwa i całego kraju,
- 2) pod względem liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do konsumpcji poza miejscem sprzedaży na 10 tys. mieszkańców Tychy lokują się poniżej średnich dla województwa śląskiego i całego kraju. Wprowadzie analogiczny współczynnik zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do konsumpcji w miejscu sprzedaży w Tychach jest nieco wyższy od wojewódzkiego i ogólnopolskiego, ale analiza trendu za ostatnie lata przekonuje, że przewaga ta maleje,
- 3) dostępność napojów alkoholowych mierzona liczbą mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży jest niższa niż średnio w województwie oraz na poziomie kraju. Ponadto wykazuje pozytywne tendencje za sprawą trendu spadkowego liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- 4) zasięg kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w ostatnich latach ulega zwiększeniu,
- 5) polityka ograniczania dostępności napojów alkoholowych w Tychach zasługuje na wysoką ocenę,
- 6) analiza trendów wartości sprzedaży napojów alkoholowych w Tychach na tle województwa śląskiego i całego kraju sugeruje korzystniejsze trendy w mieście, zwłaszcza w zakresie napojów wysokoprocentowych (powyżej 18% alkoholu),
- 7) trendy wskaźników większości problemów alkoholowych mają charakter spadkowy. Co więcej, współczynniki dla Tychów są zwykle niższe niż dla całego województwa i w skali kraju. Wyjątkiem jest nietrzeźwość nieletnich wykazująca trend wzrostowy oraz współczynnik znacznie wyższy od notowanego w województwie i na poziomie kraju.

Pełna wersja raportu uwzględniająca wszystkie dane ogólnopolskie zostanie przedstawiona w połowie grudnia 2021 r.

Analizując lokalną dostępność alkoholu należy również zwrócić uwagę na rozmiar zjawiska sprzedaży napojów alkoholowych wobec nieletnich i nietrzeźwych kierowców. Nie bez znaczenia pozostają tutaj wyniki badań przeprowadzonych w Tychach w formie „tajemniczego klienta” dotyczące dostępności alkoholu dla niepełnoletniej młodzieży. W ramach 30 zrealizowanych audytów – prób zakupu alkoholu – „dorosły audytor” przeprowadził łącznie 26 interwencji wobec sprzedawców gotowych sprzedać piwo osobie wyglądającej na niepełnoletnią. Co czwarta interwencja wiązała się z wezwaniem kierownika/menadżera sklepu/marketu. 17 spośród ww. interwencji zakończyło się sukcesem – sprzedawca anulował dokonaną wcześniej sprzedaż piwa (65%). Najbardziej „nieodpowiedzialni” okazali się sprzedawcy pracujący w małych sklepach osiedlowych. Co druga interwencja podjęta przez „dorosłego audytora” (53%) została przez nich zlekceważona.²⁵

Podobne spostrzeżenia można zaobserwować w zakresie zachowań sprzedawców alkoholu wobec nietrzeźwych kierowców. W każdym z 30 wylosowanych punktów sprzedaży pojawił się „audytor – pijany kierowca” wyglądający na

²⁴ Janusz Sierosławski - Dostępność napojów alkoholowych w mieście Tychy - wstępna wersja raportu, czerwiec 2021 rok - Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy

²⁵ Diagnoza zjawiska sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim w Tychach – Dostępność alkoholu dla niepełnoletniej młodzieży – raport z badań „tajemniczego klienta” – Ogólnopolskie Stowarzyszenie „RoPSAN” Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholu Nieletnim – 2020 rok – Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia

osobę nietrzeźwą (zataczał się, bełkotliwie pytał o godzinę, wyraźnie czuć było od niego alkohol). W ręce trzymał kluczyki do samochodu, które ostentacyjnie kładł na ladzie oraz kupowanym „czteropak” piwa”. W badaniu uczestniczył drugi audytor – „trzeźwy kierowca”, którego zadaniem było zwrócenie uwagi sprzedawcy, gdy ten gotów był sprzedać piwo pijanemu klientowi. Istotnym elementem badania było sprawdzenie reakcji sprzedawców na interwencję „trzeźwego kierowcy”, a także monitorowanie zachowań innych świadków zakupu podejmowanego przez osobę nietrzeźwą. W połowie spośród badanych tyskich marketów sprzedawcy bez wahania i jakiegokolwiek refleksji byli gotowi sprzedać alkohol osobie wyglądającej na nietrzeźwą, której zachowanie jednoznacznie świadczyło, że jest kierowcą. Audyty w małych i średnich sklepach osiedlowych zakończyły się sprzedażą alkoholu nietrzeźwemu kierowcy (64%). Pozostała liczba sprzedawców zachowała się odpowiedzialnie i od razu odmówiła sprzedaży alkoholu ww. osobie.²⁶

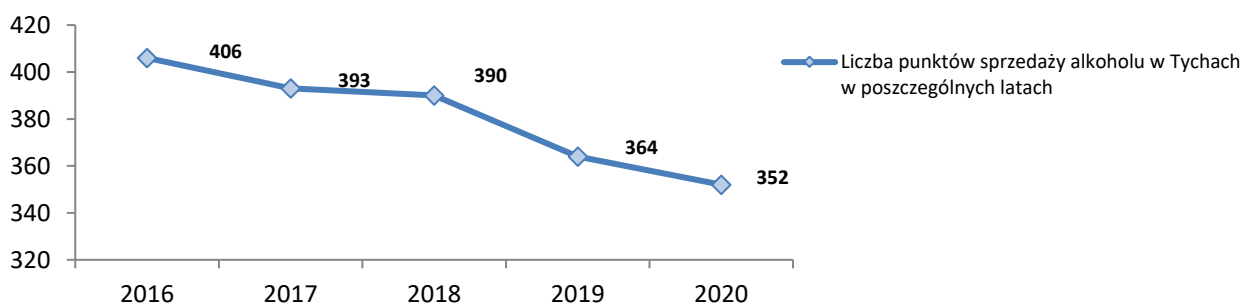
Jak wynika z obu raportów, aby skutecznie ograniczyć niewłaściwe zachowania sprzedawców napojów alkoholowych należy kontynuować podjęte w Tychach systemowe działania edukacyjne, w tym szkolenia terenowe w punktach sprzedaży alkoholu.

Na dzień 30 czerwca 2021 r. w Tychach działało łącznie 371 punktów sprzedaży alkoholu, w tym 230 punktów sprzedaży detalicznej i 141 punktów gastronomicznych. Systematycznie od roku 2015 liczba punktów sprzedaży maleje.

Tabela nr 6.: Liczba punktów na sprzedaży napojów alkoholowych w Tychach (źródło DUG).

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Tychach					
31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12. 2018	31.12.2019	31.12.2020
421	406	393	390	364	352

Wykres nr 12.: Liczba punktów sprzedaży alkoholu w Tychach w poszczególnych latach (źródło DUG).

W 2021 roku w Tychach jeden punkt sprzedaży alkoholu przypada na 316 mieszkańców miasta, gdzie w roku 2020 liczba ta wynosiła 326. Jeżeli chodzi o sprzedaż detaliczną to jeden punkt przypada na 511 mieszkańców (w 2020 roku

²⁶ Diagnoza zjawiska sprzedaży alkoholu nietrzeźwym kierowcom w Tychach – raport z badań „tajemniczego klienta – pijanego kierowcy” – Ogólnopolskie Stowarzyszenie „RoPSAN” Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholów Nieletnim – 2020 rok – Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia

– 536), natomiast jeden punkt gastronomiczny, w którym są sprzedawane napoje alkoholowe, przypada na 833 mieszkańców (w roku 2020 – 831).²⁷

Wprowadzony w 2018 roku w Tychach przez Radę Miasta zakaz nocnej sprzedaży napojów alkoholowych poza miejscem spożycia w godzinach od 24:00 do 6:00 został pozytywnie oceniony w roku 2020 przez Najwyższą Izbę Kontroli. Jak wynika z raportów Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nie wszystkie gminy zdecydowały się na zmianę prawa miejscowego (do roku 2020 zakaz nocnej sprzedaży alkoholu wprowadziły 162 gminy z 2477 w skali kraju). Od początku wdrożenia wyżej wymienionej regulacji analizowane są skutki jej działania. W okresie od 30 lipca 2017 r. do 30 lipca 2018 r., czyli na rok przed wejściem w życie zakazu nocnej sprzedaży alkoholu, liczba interwencji dotyczących zakłócania porządku publicznego, spoczynku nocnego wynosiła 656, natomiast w pierwszym roku trwania zakazu (lipiec 2018 r. – lipiec 2019 r.) – 390 interwencji, w drugim roku trwania zakazu (lipiec 2019 r. – lipiec 2020 r.) było ich 459, a w trzecim (2020/2021) spadło do wartości – 201. Komenda Miejska Policji w Tychach poinformowała również o wzroście poczucia bezpieczeństwa mieszkańców spowodowanego mniejszą liczbą interwencji w pobliżu miejsc sprzedaży napojów alkoholowych oraz w stosunku do osób nietrzeźwych znajdujących się w przestrzeni publicznej, mniejszą ilością zakłóceń porządku i ciszy nocnej.²⁸

Biorąc po uwagę dane o spożyciu alkoholu dla każdego kraju, Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) prognozuje dalszy wzrost spożycia alkoholu w Polsce. Od 2020 roku wzrosła akcyza na wyroby alkoholowe, a od 1 stycznia 2021 roku weszła w życie opłata od tzw. małpek. To bardzo korzystne działania z punktu widzenia ograniczenia dostępności do alkoholu oraz pierwszych danych z badań dotyczących spożycia alkoholu w stanie epidemii wywołanej koronawirusem. 14 % badanych zgłosiło większe spożycie alkoholu od początku pandemii. Pomiar rzeczywisty spożycia na grupie reprezentatywnej Polaków w tym momencie jest niemożliwy. Badania pn.: „Życie w czasie epidemii” profesora Jana Chodakiewicza z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Łódzkiego wskazują, że zwiększyło się spożycie alkoholu przez osoby, które w ogóle piły więcej przed okresem pandemii i charakteryzowały się gorszym zdrowiem psychicznym, co może powodować nasilenie problemów społecznych.²⁹

5. NARUSZANIE PRAWA I PORZĄDKU PRZEZ OSOBY NIETRZEŻWE

Naruszenie prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe dotyczy nie tylko działań czy zachowań osób mających medyczną diagnozę uzależnienia od alkoholu, ale również tych wszystkich, którzy piją alkohol w sposób ryzykowny.

Komenda Miejska Policji w Tychach oraz Izba Wyrzeźwień w Sosnowcu – wskazują na znaczny spadek statystyczny osób odnotowywanych w rejestrach własnych jednostek przypadający na rok 2020 w porównaniu do roku 2019.

Przy ocenie tego zjawiska należy jednak każdorazowo uwzględniać uwarunkowania pandemiczne (zakazy, ograniczenia w przemieszczaniu, kwarantanny, izolacje). Powstałe w wyniku analizy różnice mogą zatem nie odzwierciedlać rzeczywistej skali problemu.

Z danych Komendy Miejskiej Policji wynika, że w roku 2020 odnotowano o 18 osób mniej niż w roku 2019, które prowadziły pojazd mechaniczny (silnikowy) – notowania w 2019 wskazały 32 osoby a w 2020 – 14 osób.

Ogółem w roku 2020 za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem alkoholu, analogicznie do roku 2019, tyska policja zatrzymała 86 osób.

Ponadto w roku 2020 odnotowano śmiertelne zdarzenie spowodowane przez osobę nietrzeźwą, w którym 4 osoby straciły życie.

²⁷ Dane z DUG (Wydział Ewidencji Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta Tychy)

²⁸ http://www.parpa.pl/images/file/Ograniczenie_nocnej.pdf - PARPA - aktualności – dostęp w dniu 21.10.2020 r.

²⁹ K. Łukowska P.O. Dyrektor PARPA Polityka wobec alkoholu – między wolnością rynku a ograniczeniem dostępności - publikacja Świat problemów 6/2020

Tabela nr 7.: Dane Komendy Miejskiej Policji w Tychach

Komenda Miejska Policji w Tychach	ROK	
	2019	2020
Art. 87§1 KW Osoby prowadzące pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka	32	14
Art. 178a KK Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego – liczba osób zatrzymanych	86	86
Liczba wypadków, których sprawcami byli nietrzeźwi kierowcy	0	1
Liczba osób zabitych, w wyniku wypadku spowodowanych przez nietrzeźwych	0	4

Tabela nr 8.: Dane Izby Wyrzeźwień w Sosnowcu

Liczba tyszan przyjętych przez Izbę Wyrzeźwień w Sosnowcu					
2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	I półrocze 2021 r.
1421	1433	1554	1330	802	583

Z danych Izby Wyrzeźwień w Sosnowcu wynika, że w roku 2020 przyjęła najmniejszą liczbę tyszan w przeciągu ostatnich 5 lat (2016 rok – 1421, 2017 rok – 1433, 2018 rok – 1554, 2019 rok – 1330, 2020 rok – 802). Wpływ pandemii i ograniczeń w roku 2020 potwierdzają dane za I półrocze roku 2021, gdzie liczba przyjętych osiągnęła już 583 osoby.

Tabela nr 9.: Liczba tyszan, którym zatrzymano uprawnienia do kierowania pojazdem z powodu spożywania alkoholu w poszczególnych latach w związku z ruchem na terenie całej Polski (źródło: Wydział Komunikacji Urzędu Miasta).

Liczba osób, którym zatrzymano uprawnienia do kierowania pojazdem z powodu spożywania alkoholu					
2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	I półrocze 2021 r.
306	224	192	192	151	90

Tabela nr 10.: Działania KMP w Tychach w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (źródło KMP).

Wyszczególnienie	Liczba w roku 2019	Liczba w roku 2020
Art. 43' ust. 1 i 2 nabywanie lub spożywanie napojów alkoholowych wbrew przepisom	Ogółem	27
	W tym nieletni	2
Skierowano wniosków o cofnięcie koncesji	0	0
Ujawniono nieletnich pod wpływem	Alkoholu	76
	Innego środka	3
Przesłanie informacji do sądu rodzinnego (dot. nieletnich, będących pod wpływem alkoholu lub innego środka)	79	36

Jak wynika z powyższych danych, wzrosła ogólna liczba osób nabywających lub spożywających napoje alkoholowe wbrew przepisom.

Zmianie uległa liczba przesyłanych informacji do sądu rodzinnego wobec nieletnich będących pod wpływem alkoholu lub innego środka (z 79 w roku 2019 na 36 w roku 2020) – tendencja spadkowa może wynikać z uwarunkowań pandemicznych.

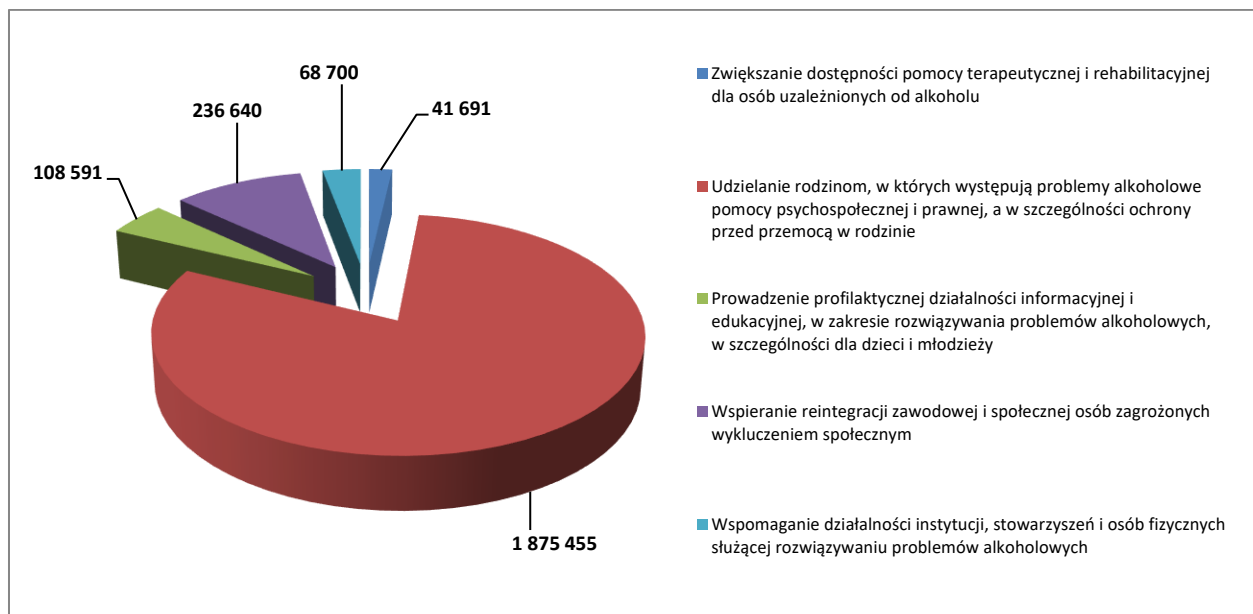
Tabela nr 11.: Liczba ujawnionych wykroczeń z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi ujawnionych w ramach prowadzonych czynności wyjaśniających i w postępowaniu mandatowym oraz zastosowanych środkach oddziaływania pozakarnego (źródło KMP).

ROK		2019	2020
Ogółem	ujawniono ogółem	2274	2186
	skierowano wniosków o ukaranie	24	13
	postępowanie mandatowe	1473	1426
	pouczenie	777	747

6. REALIZACJA MIEJSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W 2020 ROKU

Miasto Tychy, za środki uzyskane z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, tzw. „kapslowe” czy też „korkowe” – realizuje wszystkie zadania, wynikające z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W roku 2020 podział środków na poszczególne działania w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kształtował się następująco: zaplanowano środki finansowe w wysokości 2 752 000 zł, wydatkowano: 2 331 077 zł – co oznacza wykonanie na poziomie: 85% . Wartość ta, pomimo ogłoszonego stanu epidemii koronawirusa i wprowadzonych zakazów uniemożliwiających realizację wielu zadań jest zadowalająca nawet w porównaniu do roku 2019, w którym poszczególnym działaniom nie towarzyszyły przepisy ograniczające lub wykluczające ich wykonanie (zmniejszenie zaangażowania o 13,20%)

Wykres nr 13.: Struktura wydatków na poszczególne zadania w ramach MPPiRPA w roku 2020 w PLN

W ramach głównych zadań MPPiRPA zrealizowano poszczególne zadania – poniższa tabela prezentuje ich podział wartościowy.

Tabela nr 12.: Działania realizowane w ramach MPPiRPA w roku 2020 w podziale wartościowym.

Działanie realizowane w ramach MPPiRPA w roku 2020	Kwota
Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	1 748 131 zł
Prowadzenie Centrum Integracji Społecznej (CIS)	236 640 zł
Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy	85 550 zł
Prowadzenie działań abstynenckich	64 000 zł
Inne działania profilaktyczne (w tym dotyczące sprzedawców, kierowców; przeciwdziałanie przemocy; szkolenia podnoszące kwalifikacje, superwizje)	45 912 zł
Prowadzenie programów i terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych od środków psychoaktywnych oraz członków ich rodzin	32 363 zł
Przygotowanie informatorów z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, zakup materiałów edukacyjnych, broszur i środków ochronnych	31 230 zł
Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	25 510 zł
Prowadzenie programów dla rodziców podnoszących ich kompetencje wychowawcze	24 795 zł
Realizacja półkolonii stacjonarnych, kolonii, obozów oraz innych wyjazdów wakacyjnych dla dzieci z rodzin zagrożonych dysfunkcjami	22 866 zł
Program profilaktyczny dla młodzieży stanowiący alternatywę wobec używania środków psychoaktywnych	14 080 zł
SUMA	2 331 077 zł

Prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży stanowiło największe pod względem finansowym działanie realizowane w ramach MPPiRPA w Tychach w roku 2020.

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zgodnie z ustawowym umocowaniem, jest dokumentem rocznym, gdzie planowane w nim działania opierają się na podstawach finansowych określonych w przyjętym na dany rok budżecie miasta bazować na istniejącej infrastrukturze instytucji, organizacji i podmiotów, które w okresie danego roku są w stanie zapewnić realizację przyjętych zadań.

7. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT prezentuje mocne i słabe strony a także szanse i zagrożenia tyskiego systemu wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu i ich bliskich. Informacje te pozwalają opracować cel, zadania i działania programu w oparciu o szanse i mocne strony, przy jednoczesnym eliminowaniu lub ograniczaniu słabych stron i zagrożeń.

ANALIZA SWOT TYSKIEGO SYSTEMU WSPARCIA OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU I ICH BLISKICH	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonowanie w Tychach i szeroka współpraca podmiotów, działających na rzecz wspierania osób borykających się z problemem uzależnienia. 2. Włączanie do działań organizacji pozarządowych (NGO) i grup nieformalnych, zarówno w sferze programowania działań (strategii) jak i ich realizacji (zlecenie zadań). 3. Wysokie kompetencje podmiotów działających w obszarze interwencji (MKRPA, MZI, służby mundurowe, OTU). 4. Zasoby i infrastruktura jednostek pomocy i poradnictwa specjalistycznego. 5. Standaryzacja oddziaływań interwencyjnych związanych z problemami, wynikającymi z nadużywania alkoholu (np.: zatrzymania obywatelskie). 6. Kompleksowa oferta OTU i innych podmiotów dla osób uzależnionych i ich rodzin. 7. Różnorodna oferta sposobów spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież i dorosłych (sport i kultura oraz szeroki dostęp do informacji - wydawnictwa miejskie i strony internetowe). 8. Angażowanie się środowisk abstynenckich w procesy aktywizacji społecznej osób uzależnionych. 9. Sieć bezpłatnego poradnictwa dla osób współuzależnionych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała liczba placówek świadczących bezpłatne usługi terapeutyczne. 2. Niewystarczająca diagnoza w zakresie charakterystyki zjawiska uzależnienia od alkoholu, w tym brak wiedzy o osobach „z pogranicza” (które piją szkodliwie ale nie są uzależnione). 3. Niewystarczający poziom egzekwowania przepisów o zakazie sprzedaży, podawania oraz spożywania alkoholu. 4. Niewystarczająca liczba działań z zakresu edukacji publicznej - kampanie profilaktyczne. 5. Niewystarczający poziom wsparcia i podnoszenia kwalifikacji specjalistów zajmujących się osobami z problemami alkoholowymi. 6. Brak systemu wspólnej dla wszystkich instytucji ewaluacji działań. 7. Osłabienie więzi rodzinnych i międzypokoleniowych (osłabienie czynników chroniących młodzież). 8. Brak zaplecza technicznego (pomieszczenia, wyposażenie) do realizacji różnych form wsparcia.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Coraz częstsze postrzeganie problemu uzależnień od alkoholu przez pryzmat profilaktyki, leczenia i rehabilitacji. 2. Rosnąca otwartość na współpracę i komunikację międzysektorową. 3. Możliwość implementacji dobrych praktyk w zakresie wspierania i leczenia osób uzależnionych od alkoholu i zagrożonych uzależnieniem. 4. Funkcjonowanie stron internetowych promujących zdrowy styl życia, informujących o możliwym wsparciu osób z problemami uzależnień. 5. Funkcjonowanie wielu podmiotów prowadzących działalność proabstynencką. 6. Wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez osoby uzależnione z różnych form wsparcia. 7. Wdrażanie działań profilaktycznych prowadzonych za pomocą urządzeń zdalnych w sytuacji ogłoszenia zagrożenia epidemicznego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Negatywna stereotypizacja problemu uzależnienia od alkoholu oraz osób nadmiernie spożywających alkohol. 2. Upowszechnianie się niekorzystnych wzorców kulturowych związanych z piciem. 3. Wysoki poziom przyzwolenia społecznego do picia w środowisku rówieśniczym i rodzinnym. 4. Niski poziom zaangażowania mediów w proces rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu (nastawienie na sensację, reklama i promocja napojów alkoholowych). 5. Wzrost spożycia alkoholu spowodowany ograniczeniem kontaktów społecznych (izolacja) oraz przedłużającym się stresem i lękiem wywołanym przez stan zagrożenia epidemicznego.

III. REALIZATORZY PROGRAMU

Głównym realizatorem MPPiRPA jest Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy (SWZ).
W realizacji Programu uczestniczyć będą również m.in.:

- 1) Jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Tychy:
  - a) Wydział Ewidencji Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta Tychy (DUG)
  - b) Wydział Komunikacji Urzędu Miasta Tychy (RKM)
  - c) Straż Miejska (SM)
- 2) Jednostki organizacyjne Miasta Tychy:
  - a) Miejskie Centrum Oświaty (MCO)
  - b) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej (MOPS – OIK)
  - c) Placówka Pieczy Zastępczej „Kwadrat” (PPZ „KWADRAT”)
- 3) Inne podmioty:
  - a) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA)
  - b) Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień Mens Sana (Mens Sana)
  - c) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna (PPP)
  - d) Stowarzyszenia abstynenckie
  - e) Komenda Miejska Policji (KMP)
  - f) Prokuratura Rejonowa (PR)
  - g) Sąd Rejonowy (SR)
  - h) Powiatowy Urząd Pracy (PUP)
  - i) tyskie środowiska samopomocowe
  - j) inne osoby i podmioty realizujące zadania w obszarze pomocy społecznej.

IV. ZASOBY LOKALNE

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2022 zawiera zadania, które będą realizowane z wykorzystaniem istniejących zasobów, służących rozwiązywaniu problemów wynikających z uzależnień.

PODMIOT:	ZAKRES WSPÓŁPRACY
MKRPA	Inicjuje działania w zakresie określonym w art. 4 ¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w tym pełni funkcję doradczą i opiniującą przy konstruowaniu i realizacji MPPiRPA. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołana na podstawie art. 4 ¹ ust. 3 podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, opiniuje wnioski o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych pod względem zgodności z uchwałami, określającymi warunki lokalizacji i limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Członkowie MKRPA, zgodnie z art.18 ust.8 cytowanej ustawy, mogą na podstawie upoważnienia Prezydenta dokonywać kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

MENS SANA	Zakład leczenia odwykowego – Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Innych Substancji Psychoaktywnych oraz Dzienny Oddział Terapii dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Innych Środków Psychoaktywnych. Realizuje programy psychoterapii uzależnień i współuzależnień oraz udziela indywidualnych świadczeń zapobiegawczo – leczniczych i rehabilitacyjnych osobom uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin.
Zakłady podstawowej opieki zdrowotnej	Dokonyują wczesnego rozpoznawania ryzykownego i szkodliwego picia alkoholu przez osoby nieuzależnione i wynikających z tego szkód zdrowotnych oraz podejmują interwencje w celu ograniczania picia alkoholu przez tych pacjentów, mogą stosować procedury przesiewowe służące wczesnemu wykrywaniu uzależnienia od alkoholu i kierowaniu osób z podejrzeniem uzależnienia do konsultacji w poradniach lub przychodniach leczenia odwykowego.
Placówki oświatowe, oświatowo – wychowawcze	Prowadzą profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną adresowaną do dzieci i młodzieży oraz rodziców. Realizują Programy Wychowawczo – Profilaktyczne.
PWD, PPZ „Kwadrat”, POW	Służą pomocą w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Współpracują z rodzicami/opiekunami, placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie: opiekuńczej, specjalistycznej bądź pracy podwórkowej. W 2020 roku 5 organizacji pozarządowych prowadziło na zlecenie Miasta Tychy 5 placówek wsparcia dziennego (3 opiekuńcze i 2 socjoterapeutyczne). Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi "BAZĘ" Placówkę Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży (2 filie). W Tychach prowadzona jest również Placówka Pieczy Zastępczej „Kwadrat”, Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 1, Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 2 oraz Placówka Wsparcia Dziennego Centrum Opieki Diennej dla Nieuleczalnie Chorych Dzieci „Świetlikowo” (zezwoleń nr DUG.7346.2.2016 z dnia 18 maja 2017).
MOPS, w tym OIK	Ośrodek udziela pomocy społecznej osobom i rodzinom z problemami uzależnień od alkoholu lub narkotyków. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem. Podejmuje zespół interdyscyplinarnych działań na rzecz osób i rodzin, w tym dotkniętych przemocą, w celu zapobiegania lub pogłębienia się dysfunkcji.
KMP i SM	Służby te realizują zadania związane w szczególności z zapobieganiem destrukcyjnym skutkom zachowań osób nietrzeźwych w miejscach publicznych oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Realizują również programy informacyjno - edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży.
Instytucje kultury i sportu w tym MCK i MOSiR	Promują bezpieczny i „wolny” od środków psychoaktywnych styl spędzania wolnego czasu, w szczególności w ramach realizacji projektów adresowanych do dzieci i młodzieży.
SR (w tym zespoły kuratorskie)	III Wydział Rodzinny i Nieletnich orzeka m. in. o obowiązku leczenia odwykowego, zespoły kuratorskie prowadzą dozór nad osobami/rodzinami im podlegającymi.
CIS	Prowadzi działania w ramach reintegracji społecznej i zawodowej.
NGO i grupy samopomocowe	Stowarzyszenia, fundacje i kluby abstynenckie oraz grupy samopomocowe, realizują programy i projekty na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej oraz pomagają w wychodzeniu z uzależnienia.

V. DANE TELEADRESOWE (stan na dzień 11 października 2021 r.)

Placówka / Instytucja	Adres	Telefon	
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	al. Niepodległości 49	(32) 776 35 09	
Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień Mens Sana	ul. Bukowa 20	(32) 327 51 83	
Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy	ul. Nałkowskiej 19	(32) 720 52 42	
Ośrodek Interwencji Kryzysowej (HOSTEL)	ul. Nowokościelna 27	(32) 227 05 75	
Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna	ul. Andersa 16	(32) 227 23 92	
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Budowlanych 59	(32) 227 35 40	
I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Karnych	pl. Baczyńskiego 1	(32) 219 07 69	
II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich		(32) 326 43 63	
Placówka Pieczy Zastępczej „Kwadrat”	ul. Budowlanych 59	(32) 227 33 15	
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 1 obsługiwana przez PPZ „Kwadrat”			
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 2 obsługiwana przez PPZ „Kwadrat”			
Placówki wsparcia dziennego			
"BAZA" Placówka Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży przy MOPS	ul. Batorego 57 ul. Katowicka 229/3	579 496 203 (32) 494 71 05	
Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Święta Faustyna	ul. Wyszyńskiego 1	(32) 327 46 14	
Ośrodek Christoforos przy Parafii bł. Karoliny Kózkówny	ul. Tischnera 52	(32) 217 80 98	
Ośrodek Charytatywno – Społeczny Oratorium pw. Św. Rodziny	ul. Elfów 29	737 634 407	
Ośrodek Benedictus przy Parafii św. Benedykta Opata	ul. Nałkowskiej 19	(32) 328 35 54	
Stowarzyszenie na rzecz Edukacji, Rozwoju i Opieki „SERiO”	ul. Hierowskiego 12	732 875 311	
Fundacja Śląskie Hospicjum dla Dzieci „Świetlikowo”	ul. Jaroszowicka 113	(32) 447 40 18	
Stowarzyszenia abstynenckie			
Nazwa stowarzyszenia	Adres	Telefon	
Stowarzyszenie Abstynencki Klub Żeglarski „PAPROCANY”	ul. Parkowa 17	603 669 571	
Stowarzyszenie „Trzeźwość Życia”	ul. Nałkowskiej 19	(32) 720 52 42	
Stowarzyszenie Tyski Klub Abstynentów „BOSMAN”	al. Piłsudskiego 12	(32) 325 71 08	
Grupy AA (ANONIMOWI ALKOHOLICY – grupa wsparcia) wykaz i aktualizacja na stronie internetowej: www.aa.org.pl			
Nazwa grupy	Terminy spotkań (na spotkanie otwarte zapraszani są wszyscy, na spotkania zamknięte przychodzą tylko osoby z problemem alkoholowym)	Godzina spotkań	Miejsce spotkań
Trzynastka	w ostatni poniedziałek miesiąca	18:00	ul. Kopernika 5 salka przy kościele św. Jana Chrzyciela
Wsparcie	w pierwszy wtorek miesiąca	17:30	ul. Wyszyńskiego 1 salka przy kościele pw. św. Krzysztofa

Zmiana na A	wtorek – wszystkie otwarte	10:00	ul. Andersa 25 salka przy kościele Miłosierdzia Bożego
Początek	w pierwszą środę miesiąca	18:00	ul. Nałkowskiej 19 w Ośrodku Benedictus przy kościele pw. św. Benedykta Opata
Promyk	w ostatni czwartek miesiąca	17:30	ul. Andersa 25 salka przy kościele Miłosierdzia Bożego
Milenium	w trzeci piątek miesiąca	18:00	pl. Zbawiciela 1 salka przy kościele pw. św. Maksymiliana Kolbego
1-szy raz	piątek – wszystkie otwarte	21:00	ul. Damrota 62 salka przy kościele pw. św. Marii Magdaleny
Sobotnia	sobota – wszystkie zamknięte	16:45	ul. Wyszyńskiego 1 salka przy kościele pw. św. Krzysztofa
Potrzeba	w trzecią niedzielę miesiąca	19:00	ul. Elfów 29 salka przy kościele pw. św. Rodziny
Alternatywa	niedziela – wszystkie otwarte	10:00	ul. Damrota 62 salka przy kościele pw. św. Marii Magdaleny
Grupa AL – ANON (grupa wsparcia dla osób, które mają w swoim najbliższym otoczeniu kogoś kto nadużywa alkoholu)			
Pełna Radość	w ostatni czwartek miesiąca wszystkie otwarte	18:30	ul. Damrota 62 salka przy kościele pw. św. Marii Magdaleny
PORADNIE TELEFONICZNE			
Telefon kontaktowy Anonimowych Alkoholików 737 900 768			
Region AA Katowice Punkt Informacyjno Kontaktowy (PIK) Telefon (32) 725 74 04 poniedziałek – piątek w godz. 17:00-20:00			
Ogólnopolska infolinia AA 801 033 242 wszystkie dni tygodnia w godz. 8:00-22:00			
Telefon informacyjno – wspierający z obszaru uzależnień (32) 325 71 08 poniedziałek – piątek w godz. 17:00-19:00			
POMARAŃCZOWA LINIA tel. dla rodziców dzieci pijących alkohol i zażywających narkotyki 801 14 00 68 poniedziałek – piątek w godz. 14:00-20:00			
Poradnia Telefoniczna "Niebieskiej Linii" (22) 668 70 00 poniedziałek – piątek w godz. 14:00-22:00			
Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie 800 12 00 02			

VI. CEL MIEJSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest podstawowym dokumentem, który określa zakres i formę realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi na terenie gminy Tychy. Program tworzy spójny system działań naprawczych i profilaktycznych, zmierzających do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują.

Głównym celem MPPiRPA jest przeciwdziałanie powstawaniu uzależnień oraz ograniczenie negatywnych konsekwencji społecznych, zwłaszcza szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu.

Zgodnie z dyspozycją ustawodawcy niniejszy program uchwalany jest na jeden rok. Większość zadań i działań zaplanowanych do realizacji w roku 2022 jest kontynuacją działalności prowadzonej w latach ubiegłych. Ma to swoje uzasadnienie w osiąganiu trwałych i skutecznych rezultatów jako wynik długofalowego i konsekwentnego postępowania.

Cel będzie realizowany w obszarach:

- Profilaktyki uniwersalnej – adresowanej do wszystkich mieszkańców, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu (np.: programy opóźniania inicjacji alkoholowej);
- Profilaktyki selektywnej – adresowanej do grup o podwyższonym ryzyku wystąpienia problemów związanych z używaniem alkoholu; to działania o charakterze uprzedzającym a nie naprawczym (np.: zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym);
- Profilaktyki wskazującej – adresowanej do grup lub osób, które wykazują symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, ale nie spełniają kryteriów diagnostycznych picia szkodliwego lub uzależnienia (np.: programy redukcji szkód);
- Terapii (leczenie, interwencja) – obejmującej osoby wymagające specjalistycznej pomocy w związku z uzależnieniem lub współuzależnieniem (np.: programy terapeutyczne: podstawowy i pogłębiony, programy dla DDA i dla osób współuzależnionych, programy ograniczania picia – tzw. pop, itp.);
- Rehabilitacji (postępowanie po leczeniu) – realizacja programów readaptacji poprzez wsparcie psychologiczne, socjalne i społeczne, w tym także działalność środowisk abstynenckich (np.: treningi zapobiegania nawrotom w uzależnieniu, grupy wsparcia dla „absolwentów”, którzy ukończyli terapię leczenia uzależnienia, treningi zachowań konstruktywnych, grupy AA, kluby abstynenta, programy aktywizacji zawodowej).

VII. ZADANIA MIEJSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

I.	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.
II.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
III.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży.
IV.	Wspieranie reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
V.	Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

VIII. DZIAŁANIA PRZEWDZIANE DO REALIZACJI W 2022 ROKU

I. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu		
	DZIAŁANIE	MIERNIKI
I.1.	Motywowanie osób uzależnionych do rozpoczęcia procesu leczenia i wyjścia z uzależnienia oraz kierowanie tych osób do odpowiednich poradni i instytucji.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zarejestrowanych pacjentów – liczba osób podejmujących proces leczenia po raz pierwszy
I.2.	Prowadzenie postępowania przygotowawczego w sprawach o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu i kierowanie wniosków do sądu.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba posiedzeń MKRPA (ZO) – liczba sporządzonych opinii biegłych sądowych – liczba osób wobec, których wszczęto postępowanie sądowe, zmierzające do nałożenia obowiązku leczenia odwykowego
I.3.	Prowadzenie dodatkowych programów terapeutycznych dla uzależnionych, nie objętych kontraktem z NFZ	<ul style="list-style-type: none"> – liczba godzin terapii, treningów, programów grupowych i indywidualnych – ogólna liczba godzin przeprowadzonych programów
I.4.	Dofinansowanie kształcenia pracowników lecznictwa odwykowego, a w tym finansowanie szkoleń i superwizji klinicznej.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba uczestników – liczba godzin zrealizowanego działania

II. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie		
	DZIAŁANIE	MIERNIKI
II. 1.	Prowadzenie programów psychoterapii dla rodzin z problemem alkoholowym, dla osób współuzależnionych i/lub dorosłych wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym oraz dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba godzin terapii, treningów, programów grupowych i indywidualnych – ogólna liczba godzin przeprowadzonych programów

II.2.	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy, w którym udzielana jest pomoc, m.in.: psychologiczna i prawna dla osób z problemem alkoholowym, jak i członków ich rodzin.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób, którym udzielono konsultacji – liczba godzin realizowanego działania – liczba osób, którym udzielono porad prawnych – liczba godzin pomocy psychologicznej
II.3.	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej i/lub specjalistycznej dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba organizacji realizujących zadanie – liczba placówek – liczba podopiecznych uczęszczających do placówek – liczba beneficjentów uczestniczących w koloniach wyjazdowych
II.4.	Prowadzenie wyjazdowych obozów i kolonii socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin zagrożonych uzależnieniami oraz przemocą w rodzinie; dofinansowanie wyjazdu rodziców i prawnych opiekunów podopiecznych na ww. wyjazdy.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba beneficjentów uczestniczących w obozach i koloniach wyjazdowych – liczba podmiotów realizujących wakacyjne obozy i kolonie
II.5.	Prowadzenie szkoleń, doradztwa merytorycznego oraz superwizji, dla pracowników placówek wsparcia dziennego.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba uczestników – liczba godzin
II.6.	Zwiększenie kompetencji służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez m.in. superwizję i szkolenia.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba godzin (doradztwa, szkoleń, superwizji) – liczba uczestników
II.7.	Propagowanie wiedzy na temat FAS - alkoholowego zespołu płodowego i FASD - spektrum alkoholowych uszkodzeń płodu oraz wspieranie rodziców i opiekunów dzieci z zespołem FAS i FASD.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zorganizowanych konferencji, szkoleń, warsztatów – liczba uczestników konferencji, szkoleń, warsztatów

III. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży		
	DZIAŁANIE	MIERNIKI
III.1.	Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo – wychowawczych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba realizowanych programów profilaktycznych – liczba uczestników

III.2.	Prowadzenie programów profilaktyki uniwersalnej, stanowiących alternatywę wobec używania środków psychoaktywnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba realizowanych programów profilaktycznych – liczba uczestników
III.3.	Prowadzenie otwartych półkolonii, warsztatów, zajęć dla dzieci i młodzieży, spędzających wakacje na terenie miasta Tychy.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba realizowanych programów profilaktycznych – liczba uczestników – liczba zrealizowanych godzin
III.4.	Wspieranie projektów związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości kierowców, a w tym m.in.: prowadzenie programów dla kandydatów na kierowców w szkołach nauki jazdy oraz placówkach oświatowych lub/i prowadzenie działań korekcyjnych dla osób zatrzymanych za popełnienie przestępstw w stanie nietrzeźwym.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba projektów – liczba uczestników projektów – liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych
III.5.	Realizowanie programów, projektów, działań profilaktyczno – edukacyjnych wzmacniających kompetencje rodzicielskie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba projektów – liczba uczestników projektów – liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych
III.6.	Organizowanie lub współdziałanie w lokalnych lub ogólnopolskich projektach profilaktycznych (tj. imprezy, kampanie społeczne, akcje, konkursy itp.).	<ul style="list-style-type: none"> – liczba projektów – liczba uczestników projektów – liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych
III.7.	Promowanie niniejszego Programu, poprzez np.: zakup materiałów informacyjnych wraz z ich rozdysponowaniem oraz współpraca z mediami w zakresie upowszechnienia działań, dotyczących rozwiązywania problemów alkoholowych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zakupionych materiałów edukacyjnych, informacyjnych, gadżetów z logo Programu – liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych, informacyjnych, gadżetów z logo Programu – liczba informacji prasowych, internetowych nt. działań zawartych w MPPIRPA
III.8.	Organizowanie działań edukacyjnych, kontrolnych i interwencyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba projektów/podjętych działań – liczba uczestników projektów – liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych
III.9.	Monitorowanie skali problemów alkoholowych oraz problemów związanych z przemocą w rodzinie, poprzez prowadzenie lokalnych badań, sondaży, diagnoz i ewaluacji.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych badań, sondaży, diagnoz i ewaluacji

III.10.	Opracowywanie, wydawanie, zakup i rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych dotyczących problematyki uzależnień, przemocy domowej, wykluczenia społecznego, jak również wyposażenie mieszkańców miasta, wybranych grup docelowych lub realizatorów programu w materiały i przedmioty związane z ww. problematyką.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba wydanych materiałów edukacyjnych – liczba zakupionych materiałów edukacyjnych
----------------	---	---

IV. Wspieranie reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym		
	DZIAŁANIE	MIERNIKI
IV. 1.	Realizowanie działań wspierających reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie Centrum Integracji Społecznej na zasadach określonych w ustawie o zatrudnieniu socjalnym	<ul style="list-style-type: none"> – liczba uczestników programów reintegracji zawodowej i społecznej – liczba godzin realizowanego działania
IV.2.	Prowadzenie innych działań związanych z reintegracją społeczną osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, mających na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.	

V. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych		
	DZIAŁANIE	MIERNIKI
V.1.	Prowadzenie działań wspierających abstynencję i trzeźwienie osób uzależnionych, w zakresie obozów motywujących do leczenia i trwania w abstynencji; integracyjnych imprez turystycznych, krajoznawczych, kulturalnych, sportowych itp., mających na celu promowanie stylu życia wolnego od uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba projektów / programów / działań – liczba uczestników projektów / programów / działań – liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych

<p>V.2.</p>	<p>Udzielanie rekomendacji oraz pomocy merytorycznej organizacjom pozarządowym, działającym na rzecz osób uzależnionych, współuzależnionych i zagrożonych uzależnieniami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba udzielonych rekomendacji oraz pomocy merytorycznej – liczba organizacji zwracających się o udzielenie rekomendacji lub pomocy merytorycznej
<p>V.3.</p>	<p>Organizowanie i udział w konferencjach, szkoleniach oraz warsztatach itp., podnoszących kwalifikacje i poszerzających umiejętności realizatorów programu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zorganizowanych konferencji, szkoleń, warsztatów – liczba uczestników konferencji, szkoleń, warsztatów

IX. USTALENIA KOŃCOWE

1. SPOSÓB REALIZACJI ZADAŃ

- a) Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy inicjuje oraz koordynuje realizację MPPiRPA, odpowiedzialny jest również za formalną i merytoryczną prawidłowość wydatkowanych środków przeznaczonych na realizację zadań wynikających z Programu,
- b) Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy na zlecenie Prezydenta Miasta Tychy, poprzez upoważnionych pracowników Wydziału, dokonuje kontroli prawidłowości wykonywania zadań w ramach MPPiRPA przez realizatorów programów. Prawo kontroli przysługuje w toku realizacji zadań lub po ich zakończeniu, zarówno w siedzibie realizatorów, jak i w miejscu realizacji zadań. Realizatorzy zadań na żądanie kontrolujących są zobowiązani udostępnić lub dostarczyć dokumenty i inne nośniki informacji oraz udzielić ustnie lub na piśmie wszelkich informacji i wyjaśnień, dotyczących kontrolowanych zadań,
- c) Realizacja działań wynikających z Programu dostosowywana jest do warunków i sytuacji epidemicznej kraju, a wszelkie czynności modyfikujące w zaplanowanych zadaniach, realizowane są w oparciu o obowiązujące przepisy oraz rekomendacje m.in. Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Głównego Inspektora Sanitarnego, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Począwszy od roku 2020 tj. od wystąpienia w naszym kraju epidemii koronawirusa, w związku z wprowadzonymi ograniczeniami i zakazami, nastąpiło wiele zmian w realizacji zadań, wiele rozwiązań miało charakter epizodyczny i odnosiły się wyłącznie do stanu zagrożenia. W roku 2022 można spodziewać się dalszych utrudnień i ograniczeń w tym zakresie. Każdorazowo należy kierować się priorytetowymi wartościami, którymi są życie i bezpieczeństwo człowieka. We wszystkich podejmowanych działaniach profilaktycznych, w tym również w stanie zagrożenia epidemicznego, powinno się dążyć do ograniczenia negatywnych konsekwencji społecznych wynikających z używania alkoholu, w szczególności szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego spotęgowanych izolacją całych rodzin, w których występuje problem alkoholowy i przemoc.

2. WYNAGRODZENIA CZŁONKÓW MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Ustala się wynagrodzenie dla każdego z członków Miejskiej Komisji:

- a) w kwocie 120 zł za każde posiedzenie Zespołu Opiniodawczego w ramach czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, wypłacane na podstawie zawartej umowy;
- b) w kwocie 50 zł za przeprowadzenie kontroli jednego punktu sprzedaży napojów alkoholowych, wypłacane na podstawie zawartej umowy.

3. BUDŻET MIEJSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Zgodnie z art. 18² Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dochody z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 18¹ oraz dochody z opłat określonych w art. 11¹ wykorzystywane mogą być na realizację:

- 1) gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 2) zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii – i nie mogą być przeznaczane na inne cele.

Zadania ujęte w niniejszym Programie finansuje się ze środków budżetu miasta, zgodnie z uchwałą w sprawie budżetu miasta Tychy na rok 2022.

Zgodnie z art. 9³ ust.4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi Gmina przeznaczą środki, o których mowa w ust. 3 pkt 1 (opłata z tzw. małpek), na działania mające na celu realizację lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu.

4. NARZĘDZIA EWALUACYJNE

Narzędzia ewaluacji Programu:

- a) bieżący monitoring realizacji zadań, wynikających z Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- b) sporządzanie sprawozdania finansowego i merytorycznego z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.